

תמצית הש"ס

לפרטים - 0527692282

זבחים פ"א - ק"י

דברי יהושע שואל שכיון שהתרבו כל הקדשים לדין שכלי מתכות שנתבשלו בהם טעונים מריקה ושטיפה, לכן חזרה התורה וכתבה חטאת. אלא ר"ע לומד מדכתוב "חטאת", וכתוב "וכל חטאת" לרבות קדשי קדשים, ומיתורא דו' לומדים קדשים קלים.

וריה"ג שואל על ר"ע שמרבים מזה חטאת ציבור וחטאת זכר, ואמנם ריה"ג עצמו סובר שפסוק זה מדבר בפריש הנשרפים ושעירים הנשרפים, שצריך לשורפם בקודש, ושיש איסור לאו לאוכלם. וחטאת שנכנס דמה לפני ולפנים פסולה דכתוב "הן לא הובא".

דין דם שנכנס או שיצא

דם חטאת שנכנס חלקו או יצא - חטאת שקיבל דמה בב' כוסות ויצאה כוס אחת מחוץ לעזרה, לא נפסל הדם שנשאר. ואם נכנס אחד מהם להיכל, לריה"ג לא נפסל הדם שנשאר, דאם דם היוצא אינו פוסל את הדם הנשאר, אע"פ שיצא למקום שמחשבה פוסלת בו שאם הישב בשחיטה ע"מ לזרוק דמה בחוץ פסול, כ"ש שדם הנכנס אינו פוסל את הנשאר, שהרי נכנס למקום שאין מחשבה פוסלת בו. לחכמים נפסל גם הדם שנשאר, דכתוב "אשר יובא מדמה" אפי' מקצת דמה. אמר להם ריה"ג דא"כ נלמד ק"ו שדם היוצא יפסול, שהרי יצא למקום שהמחשבה פוסלת בו וכנ"ל. אמרו לו הרי הוא אומר "אשר יובא" הנכנס פוסל ואין היוצא פוסל.

מחשבה לזרוק דמו בפנים אינה פוסלת, ואף שמצינו שפנים חמור מחוץ לענין לפסול את הדם הנשאר וכנ"ל, הא כתיב "ביום השלישי" והיינו מקום המשולש בדם בבשר ובאימורים. ומ"מ מחשבה לזרוק דמו בחוץ פוסלת (אע"פ שבחוץ קל מבפנים וכנ"ל) דכתוב "פיגול", (ומ"שלישי" לומדים חוץ לזמנו).

פ"ב: בשר שיצא לחוץ פסול, ומ"מ בשר הנכנס לפניו, אע"פ שפנים חמור מחוץ (שהרי פוסל את הדם הנשאר וכנ"ל) אינו פסול, דכתוב "אשר יובא מדמה" ולא בשר. ומ"מ אין להכשיר בשר שיצא לחוץ (אע"פ שבחוץ קל מבפנים וכנ"ל), דכתוב "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר.

דם חטאת חיצונה שנכנס לקודש הקדשים או אפי' רק להיכל פסול, דכתוב "הן לא הובא את דמה אלא הקודש פנימה". הגמ' שואלת שכיון שקודש זה ההיכל, א"כ א"צ פסוק לקודש הקדשים.

רבא מתרץ שאם היה כתוב רק אל הקודש היינו מפרשים שהכונה לקודש הקדשים, ובא זה ולימד על זה, וכמו שב"תושב כהן ושכיר לא יאכל קודש", תושב הכונה לקנין קנין עולם, ושכיר זה הקנין קנין שנים, ואף שאם תושב אינו אוכל כ"ש ששכיר לא אוכל, מ"מ אי היה כתוב רק תושב הייתי אומר שהכונה לקנין קנין שנים, אבל קנין קנין עולם אוכל, קמ"ל.

אביי אומר שזה לא דומה, דשם כיון שזה שני עבדים, י"ל שהתורה כתבה שניהם אע"פ שאפשר ללמוד אחד בק"ו, אבל הכא כיון שהנכנס להיכל נפסל, א"כ אין מציאות שיכנס לקודש הקדשים בלי שנכנס כבר להיכל. ולכן אביי אומר שהפסוק נצרך לדם שהכניסו לקודש הקדשים בלי שעבר בהיכל כגון בלולים דרך גנין ועלייתו. ורבא סובר שכיון דכתוב הבאה אינו נפסל אלא בדרך הבאה, והפסק נצרך להיכא שחשב להכניסו לקודש הקדשים, שאז אינו נפסל בהיכל.

כמה ספיקות בפסול דם שנכנס - פר העלם דבר של ציבור ושעיר עבודת כוכבים שכתבה בהיכל שהכניס דמם לקודש הקדשים, רבא מסתפק אם

אם מקום עולה הוא מקום השיריים, ודין אין דמים מבטלים זה את זה

דמים הניתנים למטה מחוט הסיקרא שנתערבו בדמים הניתנים למעלה, לר"א יתן למעלה (ויהיו התחתונים כמים כיון שאינו מתכוון) ואח"כ יתן למטה, ולחכמים ישפך לאמה, ומ"מ אם נתן כשר. (ע"ט:).

י"מ דאירי דווקא אם עדיין לא זרק מן הדם, אבל אם נתערבו שירי דם חטאת עם דם עולה מודים חכמים שיתן הכל למטה, מפני ששם הוא גם מקום השיריים. וי"א שאין זה מקום השיריים, דשיריים צריכים שישפכם ע"ג היסוד ממש העשוי כאיצטבא, ולא שישפכם על הקיר הזקוף, ולכן גם בזה לרבנן ישפך לאמה.

דמים אין מבטלים זה את זה אפי' אם אחד מרובה מחבירו.

יש לומדים דין זה מדכתוב "ולקח מדם הפר ומדם השעיר" והרי דם הפר מרובה משל שעיר. והלומדים מהמקורות דלהלן סוברים שלא היו מערבים את דם הפר והשעיר.

יש לומדים דין זה מדכתוב "קודש הם" שאפי' אם נתערב בדם קדשים אחרים יקרבו, והיינו בתחילת עולה ובכור. (והמ"ד האחרים לומדים מזה שהם קרבים ולא תמורתם, והתנא הזה לומד תמורה מ"לד' הוא"). ולמ"ד שהקיר הוא גם מקום השיריים איירי גם בסוף עולה ובכור, ולומדים מפסוק זה שמקום עולה הוא מקום השיריים.

פ"א: ויש שלומדים שדמים אין מבטלים זה את זה מדכתוב "את הדם וזרקו את הדם". והיינו בנתערב דם עולה בדם עולה או תמורה או חולין שכיון שאף אם נתערבו מהיים יקרבו יקרבי את התערובת, וכן אם נתערב דם עולה בדם אשם כיון ששניהם קדשי קדשים, וכן אם נתערב דם עולה בדם תודה ושלמים כיון ששניהם מותן ד', ומה"ד"ם השני לומדים שאפי' אם נתערבה עולה עם בכור מעשר ופסח. למ"ד שמקום עולה אינו מקום שיריים איירי בתחילת עולה ובכור, וקמ"ל שדמים אין מבטלים זה את זה, (והמ"ד האחרים לא משמע להם לדרוש דרשה זו), ולמ"ד שמקום עולה הוא מקום שיריים איירי בסוף עולה ובכור.

והא דאיתא בברייתא שאם נתערבו דמים של למעלה ושל למטה יחד, ונתנם למעלה, לכו"ע יחזור ויתן למטה, ועלתה הניתנה לשתי הקרבנות. אי איירי בחטאת ועולה אפשר ללמוד מזה שמקום עולה הוא מקום שיריים, אך י"ל דאירי שנתערב דם חטאת חיצונה בשיריים של פנימה, וקמ"ל (במה שלא תירצו דאירי שנתערב בשיריים של חיצונה), שאף למ"ד ששיריים מעכבים, אינו מעכב אם חסרו. ולא העמידו באופן שרוב הדם מהניתנים למעלה ונתן למטה שיעור תחתונים ועוד, מפני שלמסקנה איירי בנתערבו הכוסות.

דמים הניתנים על המזבח הפנימי שנתערבו בדמים הניתנים על מזבח החיצון, לכו"ע ישפכו לאמה, ואינו יכול לתת בחוץ ואח"כ בפנים, מפני שצריך להקדים פנים לחוץ (כמו שמצוה להקדים עליונים לתחתונים), ומ"מ בדיעבד כשר, ואם נתן בפנים ואח"כ נתן בחוץ, לר"ע פסול כיון שדם חיצוני נכנס לפניו, ולחכמים רק בחטאת פסול, ולר"א אף באשם פסול (ולדבריו בשאר קרבנות יכול לתת בפנים ואח"כ בחוץ).

פ"ב: טעמיה דר"ע - י"מ שטעמו דכיון דאירי בחטאת, א"כ מה שהתורה חזרה וכתבה חטאת באה ללמד דלא איירי דווקא בחטאת. ורב הונא בריה

הדם נפסל כמו דם חטאות חיצוניות, או שדבר שאינו נפסל בכניסה "אל הקודש" אינו נפסל בכניסה "פנימה". ואת"ל שנפסל יש להסתפק מה הדין בדם של פר ושעיר של יוה"כ, שכבר הזה על בין הבדים והוציאו להיכל, וחזרו והכניסו לפניו, אם הוא נפסל כיון שכבר יצא, או שלא נפסל כיון שהמקום היה ראוי לו. ואת"ל שפסול, יש להסתפק היכא שהזה מדמם על הפרוכת והוציאים למזבח וחזרו והכניסם, אם נפסל כיון שכבר יצא, או שלא נפסל כיון שזה נחשב אותו מקום. תיקו.

פ"ג. **מתי דם שנכנס לפניו פסול** - לר"א אם נכנס כדי לכפר פוסל אע"פ שלא כיפר, דכתיב הכא "לכפר בקודש" וכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש", מה להלן הוזהרו לפרוש מביאתו לקודש אף בשלא כיפר, אף כאן הדם נפסל אף שלא כיפר. ולר"ש פוסל רק אם כיפר, דכתיב "לכפר" וכתיב "ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמם לפר" מה להלן כשכיפר אף כאן בשכיפר, דס"ל שדנים בהמה מבהמה, ור"א ס"ל שדנים חוץ מחוץ. ולר"י אם הכניס בשוגג כשר, אבל מזיד פסול, והיינו היכא שכיפר.

טומאת בגדים בפר ושעיר הנשרפים - פר ושעיר של יוה"כ שנשרפים מטמאים בגדים, ושאר נשרפים לר"י לומדים שטמאים בגדים מדכתיב פעמיים חטאת, ולר"מ לומדים מ"לכפר" שכל המתכפרים השורפים מטמא בגדים, ור"י לא לומד מ"לכפר" לפי שהוא לומד זאת לגז"ש (כר"ש לעיל).

הציץ אינו מרצה אלא על דם טמא, אבל לא על שאר פסולים כגון יוצא.

המזבח מקדש:

באלו דברים הדין שאם עלו למזבח לא ירדו

המזבח מקדש את הראוי לו, אבל דבר שאינו ראוי לו כגון קומץ שלא קידשו בכלי לא, לפי שחסר בהם מעשה, אבל קדשים קלים שהעלם לפני זריקת דמם שאין חסר בהם מעשה, אם עלו לא ירדו.

שיטות התנאים בדין זה-

לשיטת רבי יהושע כל דבר הראוי לאישים שנפסל אם עלה לא ירד, שנא' "היא העולה על מוקדה" והיינו כעולה שהיא ראויה לאישים, אבל דם ונסכים שנפסלו לא.

לשיטת רבן גמליאל כל דבר הראוי למזבח אם עלה לא ירד, ואפי' דם ונסכים, דכתיב בסיפא דקרא "על המזבח".

לשיטת ר"ש אם נפסל הזבח או הנסכים או שניהם, הזבח יעלה והנסכים לא יעלו, דכתיב "עולה" לומר שרק דבר הבא מחמת עצמו כעולה מתקדש במזבח.

פ"ג: ריה"ג לומד מדכתיב "כבשים" שכל דבר שהוא ראוי למזבח ככבשים אם עלה לא ירד, אבל עולת העוף אם עלתה תרד, ומ"עולה" לומדים לרבות לאחר מיתה.

ר"ע לומד מדכתיב "עולה" שכל דבר שהוא ראוי למזבח כעולה אם עלה לא ירד, ועולת העוף גם היא בכלל עולה, ומ"כבשים" לומדים למעט מנחה.

מה לומדים ר"ג ורבי יהושע מהפסוק השני - ר"ג לומד מ"על מוקדה" שאם נפל דבר מהמוקד צריך להחזירו, ורבי יהושע לומד דין זה מ"אשר תאכל האש", ור"ג לומד משם שרק עולה שנתעכלה מחזירים, ולא קטורת שנתעכלה, ולרבי יהושע דין זה נלמד ממיילא מאותו פסוק. רבי יהושע לומד שכוונת הכתוב "על המזבח" לומר שהמוקד מקדש דבר הראוי למוקד, ור"ג לומד את זה מ"מזבח" אחרינא, ולרבי יהושע צריך ב' פסוקים לומר שאפי' היכא שלא היתה לו שעת הכושר המזבח מקדשו, ולר"א א"צ לזה פסוק מיוחד.

כמה דינים התלויים במחלוקת הנ"ל-

קמצים שקדשו בכלי לר"ג ורבי יהושע לא ירדו, ולריה"ג ור"ע ירדו.

מנחה הבאה בפני עצמה לר"ג ורבי יהושע ור"ש לא תרד, ולריה"ג ור"ע תרד.

פ"ד. **מנחה הבאה עם הזבח לר"ג** ורבי יהושע לא תרד, ולר"ש ריה"ג ור"ע תרד.

נסכים הבאים בפני עצמם לרבי יהושע ריה"ג ור"ע ירדו, ולר"ג ור"ש לא ירדו.

נסכים הבאים עם הזבח רק לר"ג לא ירדו. ואף היכא שהביאים ביום שאחרי הבאת הזבח אין דינם כנסכים הבאים בפני עצמם.

פסולים שאם עלו לא ירדו - לך, יוצא, טמא, שנשחט חוץ לזמנו או חוץ למקומו, שקיבלו פסולים את הדם וזרקוהו.

נשחט בלילה או שנשפך הדם או שיצא הדם חוץ לקלעים, לר"י אם עלתה תרד, דכתיב בפרשה ג' מיעוטים (זאת, היא, העולה). ולר"ש לא תרד, דס"ל שכל שפסולו בקודש הקודש מקבלו, ובברייתא איתא שר"ש לומד מדכתיב "תורת העולה", שיש תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו, וכן הניתנים למטה שנתנם למעלה ולהיפך, או הניתנים בחוץ שנתנם בפנים ולהיפך, ופסח וחטאת שלא לשמן, אם עלו לא ירדו.

פ"ד: ר"י לומד מזאת, היא, והעולה, שיש מקרים שאם עלה ירד, ומ"זאת תורת העולה" מרבה שבכל הפסולים אם עלה לא ירד, ולכן כל פסול ששייך לעשותו בהכשר אם עלה לא ירד, ולכן דם שלן לא ירד שהרי לן כשר באימורים, ובאימורים כשר מפני שבבשר כשר כגון שלמים הנאכלים לשני ימים. ויוצא לא ירד מפני שהוא כשר בבמה. וטמא לא ירד מפני שהותר לעבודת ציבור. חוץ לזמנו לא ירד הואיל ומרצה לפיגולו. חוץ למקומו לא ירד הואיל והוקש לחוץ לזמנו. קיבלו פסולים וזרקו לא ירד, והיינו באלו הכשרים לעבודת ציבור.

השוחט בהמה בלילה בפנים והעלה אותה בחוץ חייב משום מעלה בחוץ, אפי' לר"י דס"ל שאם עלתה בפנים תרד, וכ"ש שבאלו שאם עלו לא ירדו חייב אם העלם בחוץ, וכמו שהשוחט ומעלה בחוץ חייב. הגמ' שואלת שלגבי עוף אע"פ שהשוחט ומעלה בחוץ חייב, מ"מ השוחט בפנים ומעלה בחוץ פטור, והגמ' נשארת בתיובתא, או ששחיתת עוף בפנים אינה שחיתה אלא הריגה דלא מצינו שחיתה לעוף בפנים כלל, משא"כ שחיתת לילה שהיא שייכת בחולין.

פ"ה. **אימורי קדשים קלים שעלו לפני זריקת הדם** - לעולה לא ירדו. הגמ' אומרת שממה שאם נשפך הדם או יצא ועלה לא ירד, אין ראייה לעולה, ד"ל דאיירי בקדשי קדשים שחלה עליהם קדושת הגוף לפני זריקה, ופסח י"ל שלא ירד רק היכא שנשחט שלא לשמן.

בהמה חיה שעלתה לראש המזבח תרד, אמנם אם שחט עולה בראש המזבח יפשיט וניתחה במקומה, ואיירי בבהמה כשירה, שהרי פסולה אינה בת הפשט וניתוח, וקמ"ל שיש הפשט וניתוח בראש המזבח, ולמ"ד אין הפשט וניתוח בראש המזבח צ"ל דאיירי בבהמה שהיה לה שעת הכושר ונפסלה דאם יוריד אותה מהמזבח לא יוכל לחזור ולהעלותה, וכרשב"א דס"ל שכיון שהדם נזק והורצה הבשר שעה אחת יפשיטנה ועורה לכהנים, ומ"מ את הקרביים צריך להוריד מהמזבח ולהדיחם אע"פ שלא יוכל לחזור להעלותם, משום שאין להקריבם בלא הדחה, דכתיב "הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך", ואין להשאירם למטה בלא הדחה, מפני שאם יבוא כהן אחר שלא ידע שהם פסולים הוא יעלם למזבח, ואף שיש בזה תקלה מ"מ זה יותר טוב מאשר שיהיו קדשי שמים מוטלים כנבילה.

פ"ה: **אימורי קדשים קלים שהעלם למזבח לפני זריקת דמן** לא ירדו, דנעשו לחמו של מזבח, ואין בהם מעילה, דהזריקה קובעתם למעילה וקודם לכן לא הוברר לחלק גבוה.

בעל מום אם עלה ירד, וכן העיד רבי חנינא סגן הכהנים שאביו היה דוחה בעלי מומין מעל המזבח (ומעשה קמ"ל או שהיה דוחה כלאחר יד ולא בדרך בזיון בפרהסיא), ור"ע מכשירי בעלי מומין, ואמר ריו"ח שלא הכשיר ר"ע אלא במום שבדוקן שבעין, כיון שמום כזה כשר בעופות, ואיירי שהקדישו את הבהמה לפני שנפל בה המום. וכן המקדיש נקיבה לעולה תרד אף לר"ע.

פסולים שאם עלו ירדו - רובע, נרבע (גם בעוף שייך פסול זה אבל רובע לא שייך בעוף), מוקצה, נעבד, אתנן, מחיר כלב (ופסולים אלו בעוף וכן טומטום ואנדרוגינוס מטמאים בגדים בבית הבליעה), כלאים, טריפה, יוצא דופן.

כל הפסולים שאם עלו לא ירדו, אם ירדו לא יעלו, ומ"מ אם כבר משלה בהם האור אפי' אם ירדו יעלו.

ואלו שאם עלו ירדו מפני שאינם שייכים כלל למזבח, בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים, מותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושיירי מנחות, והקטורת.

צמר בראש הכבש, והשיער שבזקן התיש, ועצמות וגידים והקרניים והטלפים, אם הם מחוברים יעלו עם הבהמה וא"צ להורידם, שנא' "הקטיר הכהן את הכל", אבל אם פירשו לא יעלו, שנא' "ועשית עולותיך הבשר והדם", ואם עלו ירדו, (והיינו בפירשו כלפי מטה שנתרחק מהמערכה, אבל אם פירשו כלפי מעלה שנתקרב למערכה לא ירדו). ואם משלה בהם האור, ללישנא בתרא לא ירדו ולישנא קמא ירדו.

פ"ו. ובברייתא איתא שלת"ק העצמות והגידים והקרניים והטלפים יעלו אפי' אם פירשו, ומ"ועשית עולותיך הבשר והדם" לומדים שמחזירים רק עיכולי עולה, ולא עיכולי גידים ועצמות.

שיטת רבה דהא דאיתא בברייתא יעלו אפי' אם פירשו, היינו בפירשו לאחר זריקה, אבל אם פירשו קודם זריקה הזריקה מתירה אפי' לעשות מהם קת לסכין, דס"ל כרבי ישמעאל שלומד מגז"ש "לא יהיה" אשם מעולה שכמו שאשם עצמותיו מותרות אף עולה עצמותיה מותרות. ורבי אלעזר סובר שאם פירשו לפני זריקה מועלים בהם, ואם פירשו לאחר זריקה אסורים בהנאה ואין בהם מעילה.

דין דברים שנפלו מהמזבח

פסולים שעלו ע"ג המזבח והדין בהם שאם עלו לא ירדו ופקעו לארץ, לא יחזיר – א"צ להחזיר,

גחלת שפקעה מע"ג המזבח, לא יחזיר.

פ"ו: אברים שפקעו מע"ג המזבח, אם אין בהם ממש והכל נשרף לא יחזיר, ואם יש בהם ממש יחזיר, ואם הם קשים מחמת ששלטה האש בכל החתיכה אלא שלא נעשו פחם, אם פקעו קודם חצות יחזיר ומועלים בהם, ואם פקעו לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלים בהם. רב רוצה ללמוד דין זה מדכתיב גבי הקטרה "כל הלילה" וכן גבי תרומת הדשן כתיב כל הלילה, לומדים מזה לחלק את הלילה חצי להקטרה וחצי להרמה. ורב כהנא שואל א"כ למה זמן תרומת הדשן הוא בקריאת הגבר, וביז"כ בחצות, וברגלים באשמורה הראשונה, ואיך אפשר להקדים. וריו"ח לומד מדכתיב "כל הלילה עד הבוקר" לתת בוקר לפני בוקרו של לילה, ולכן בכל יום מספיק להקדים לקריאת הגבר, וביז"כ משום חולשת כה"ג היו מקדימים לחצות, וברגלים שרבים הקרבנות היו מקדימים לאשמורה ראשונה.

פ"ז: אברים שפירשו מן המזבח לפני חצות והחזירו אחרי חצות, אם הם קשים נחשבים כמעוכלים בכל מקום שהם (רב יוסף), אמנם היכא שהם שמונים שומנם מעכבם מלהעשות דשן אפי' אם הם קשים, לרבה אינם מעוכלים עד חצות לילה שני. ולרב חסדא הם מעוכלים בעלות השחר, דאם חצות שאינו עושה לינה עושה עיכול, כ"ש שעלות השחר עושה לינה עושה עיכול. ואם החזיר רק אחרי עלות השחר, לרבה הם מעוכלים בחצות הלילה השני, ולרב חסדא אינם מעוכלים לעולם.

לינה בראש המזבח – אברים שלנו בעזרה יכול להקטירם רק כל הלילה, ואם לנו בראש המזבח שלא במערכה, לא ירדו, ויכול להקטירם לעולם, ואם ירדו, לרבה יעלו, ולרבא לא יעלו.

כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו, כך **הכבש מקדש**, דכתיב "ומשחת את המזבח" לרבות את הכבש, וכך **כלי שרת מקדשים** ואין להם פדיון, דכתיב "כל הנוגע בהם יקדש". ור"ל מסתפק אם כלי שרת מקדש וראוי ליקרב לכתחילה, וריו"ח רצה לפשוט ממתני' לעיל שעולים, ור"ל דחה ראייתו.

דין אם עלו לא ירדו באויר המזבח

פ"ז: הגמ' מסתפקת אם אויר מזבח יש בו דין אם עלו לא ירדו, או רק במזבח עצמו.

אי נימא שאויר מזבח אינו כמזבח, הא דהכבש מקדש איירי שכשעבר באויר שיש בין הכבש למזבח היה רובו בכבש ואח"כ רובו במזבח, דאל"כ הוי ירוד ותנן שאם ירדו לא יעלו, ולפ"ז מה שהסתפק רמי רב חמא אם יש חיבור לעולים ואזלינן בתר רובא או לא דכמאן דמיפרת דמי, אפשר לפשוט מכאן שיש חיבור לעולים.

ואי נימא שאויר מזבח כמזבח, הא דשייך עולת העוף שנפסלה במחשבה אף שמליקתה בראש המזבח, וא"כ המחשבה להקטירה למחר אינה פוסלת שהרי אף אם שהה עד למחר כיון שהיא בראש המזבח לא תרד, איירי שאמר הריני מולקה ע"מ להורידה למחר ולהעלותה ולהקטירה, ולמ"ד אין לינה מועלת בראש המזבח איירי שחשב להורידה לפני עלות השחר ולהעלותה אחרי עלות השחר.

פ"ח. הגמ' מוכיחה שאויר מזבח כמזבח, ממה שחטאת העוף פסולה שמלקה בראש המזבח והדין שאם עלו לא ירדו יכול להזות מדמה, אף שלצורך ההזאה חייבת להיות באויר המזבח, שהרי אם מזה כשהיא נוגעת במזבח אינו הזאה אלא מיצוי, וכן בשאר פסולים בבהמה שהדין בהם שאם עלו לא ירדו, אינו יכול לזרוק כשהדם נוגע במזבח שהרי זה שפיכה, ועוד שהרי אין דרך הזאה וזריקה בכך.

ואין הספק אלא במחזיקים בראש המזבח ע"י קנה. תיקו.

באיזה אופן כלי השרת מקדשים

כלי הלח מקדשים את הלח, אבל לא את היבש. ושמואל אומר שזה רק במדות שכיון שאינם ראויים למדוד יבש אינם מקדשים אותו, אבל המזרקות מקדשים אף יבש, שנא' "שניהם מלאים סולת", שאף שהמנחה לחה דהא כתיב "בלולה בשמן", מ"מ א"א שלא יהיה בה חלקים יבשים, או דנימא שלגבי דם המנחה נחשבת יבשה. ואיתא בגמ' ל"לך שדווקא ליקרב אין מקדשין יבש, אבל ליפסל מקדשין שאם נגע בו טמא או יצא חוץ לקלעים נפסל. (ולל"ב חילוק זה נאמר לגבי הדין שאין מביאים מנחות ונסכים ומנחת בהמה וביכורים מן המדומע או מערלה וכלאי הכרם, ואם הביא לא קידש, ועל זה נאמר שדווקא ליקרב לא קידש, אבל ליפסל קידש).

מדות היבש מקדשות את היבש אבל לא את הלח (ואין כלים המיוחדים ליבש אלו מדות עשרון וחצי עשרון, דכלי שנותנים בו מנחה נחשב כלי לח, שמוזקקות וקעורות ראויים לכך. ולתוס' יש עוד כלים ליבש, ומ"מ נקראים מדות לפי שביבש המידה קבועה כמה אפשר לגדוש בו, משא"כ בלח).

כלי הקודש שניקבו אם הם ראויים למעין המלאכה הראשונה מקדשים, ואם לאו אין מקדשים.

כלי הקודש מקדשים דווקא **בקודש** – בעזרה, וכשהם **מלאים** בשיעור שלם הנצרך לאותו הדבר ששמו בו, דכתיב "מלאים", ואמר ריו"ח שאם דעתו להוסיף ראשון ראשון קודש, וכן איתא בברייתא, ואין מקדשים אלא **מתוכם**, ואם המידה גדושה יש בגמ' ב' לישנות אם מתקדש או לא.

כבוד כלי שרת ובגדי כהונה

תיקון כלי שרת – כלי קודש שניקבו אין מתיכים אותם סביב הנקב כדי לסתום את הנקב, ואין מתיכים לתוכם עופרת כדי לסתום את הנקב, ואם נפגמו פגימה גדולה שתיקון ההשחזה ניכר אין מתקנים אותם, וסכין שנפגם אין משחזים את הפגימה, ואם נשמטה אין מחזירים אותה, דאין דרך ארץ לנהוג בדרך עניית. ואמר אבא שאול שהיתה במקדש סכין שדרכה להפגם ונמנו וגזננו.

בגדי כהונה אין עושים אותם מעשה מחט שאורגים יריעות ומחברים אותם במחט, אלא מעשה אורג שאורגים אותם מתחילה בצורת מלבוש, שנא' "מעשה אורג". ואם נתלכלכו באופן שמספיק כבוס במים מכבסים אותם אפי' בנתר ואהל, אבל אם נתלכלכו באופן שצריך כבוס בנתר או באהל אין מכבסים אותם אפי' במים, וי"א שאין מכבסים אותם כלל, דאין עניות במקום עשירות.

פ"ח: צורת המעיל – המעיל היה כולו מתכלת שנא' "ויעש את האפוד כליל תכלת", ובשוליים היה לוקח תכלת וארגמן ותולעת שני שזורים, ועושה צורת רימונים שלא נפתחו, וצורת קונאות של קנסות, ומביא ע"ב פעמונים שבהם ע"ב ענבלים מה שתלוי בתוך הפעמון להשמיע קול, ותולה ל"ו מכל צד לפניו ואחרי, ולרבי דוסא היו ס"ה ל"ו, י"ח מכל צד. (וכן במראות נגעים לרבי דוסא היו ל"ו, ולעקביא בן מהללאל היו ע"ב).

כפרת בגדי כהונה - מכפרים כקרבנות, כתונת מכפרת על שפכות דם (באופן שידוע מי ההורג, והרג במזיד ולא התרו בו ומכפרת על הציבור שלא יעשו, אבל אם ידוע מי ההורג אינו מתכפר בקרבנות אלא בעגלה ערופה), מכנסים על גילוי עריות, מצנפת על גסי הרוח, אבנט על הרהורי הלב במקום שהוא נמצא, חושן על הדינים, אפוד על עבודת כוכבים, מעיל על לשון הרע שבפרהסיא (אבל בצינעא מתכפר ע"י הקטורת, ששניהם דבר שבחשאי), ציץ על עזות פנים.

כל התדיר:

דיני קדימה בקרבנות

פ"ט. תדיר קודם - כל התדיר מחבירו קודם לחבירו. התמידים קודמים למוספים, דכתיב "מולבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד תעשו". מוספי שבת קודמים למוספי ר"ח, ומוספי ר"ח קודמים למוספי ראש השנה, דכתיב "כאלה תעשו ליום שבעת ימים", לומר שדין המוספים כדין התמיד והמוסף, (דאי קרא אתי לגופיה, לכתוב "אלה", דאין לומר שיקריבו שבע כבשים רק ביום אחד, דהא כתיב "ליום"). ואין לומר שרק יום אחד יקריבו שבע, ובשאר הימים אינו ידוע כמה, דהא כתיב "תעשו" שיהיו כל העשיות שוות). ולאבבי לומדים קדימה במוספים מדכתיב "אשר לעולת התמיד" דבא לומר שכל תדיר קודם לשאינו תדיר.

כל המקודש מחבירו קודם לחבירו -

פ"ט. חטאת ועולה - דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה, ומאידיך איברי עולה קודמים לאמורי חטאת מפני שהם כליל לאישים, דכתיב "ופר שני בן בקר תקח לחטאת", וכיון שאנו כבר יודעים שצריך שניים דכתיב "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה", ממילא אנו לומדים שהעולה ראשונה והחטאת שניה. ומדכתיב חטאת לפני עולה בפסוק הנ"ל, אנו לומדים שבדם החטאת קודמת. ואין לומר שרק המתנה הראשונה קודמת מפני שבה נשלמת הכפרה, דהא איירי בחטאת הלויים שהיא כעולה שלא הביאה על חטא. ובמערבא אמרי שכיון שהתחיל במתנה אחת לפני העולה, גומר גם את שאר המתנות. הגמ' מסתפקת אם דם חטאת קודם לאברי עולה מפני שהוא מרצה, או שאברי עולה קודמים מפני שהם כליל. וכן מסתפקת הגמ' אם דם עולה קודם לאימורי חטאת, מפני שזה דם של זבח שהוא כליל, או שאימורי חטאת קודמים מפני שהם של קרבן המכפר.

הגמ' מסתפקת בדם עולה ודם אשם, מה קודם למה.

חטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן על ד' קרנות ועל היסוד, ואף שאשם יש לו קיצבה, מ"מ רבוי דמזבח עדיף.

אשם קודם לתודה ואיל נזיר, מפני שהאשם הוא קדשי קדשים, ואף שתודה ואיל נזיר טעונים לחם, מ"מ קדשי קדשים עדיף.

התודה ואיל נזיר קודמים לשלמים, מפני שהם נאכלים ליום אחד וטעונים לחם, ואף ששלמים ישנם בציבור כבשי עצרת, מ"מ נאכלים ליום אחד עדיף.

תודה קודמת לאיל נזיר, מפני שהיא טעונה ד' מיני לחם, וזו אינה טעונה אלא שני מיני לחם.

שלמים קודמים לבכור מפני שהם טעונים מתן ד' וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ואף שבכור קדושתו מרחם אימו ונאכל לכהנים, מ"מ מצוות יתירות עדיף.

הבכור קודם למעשר מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים, ואף שמעשר מקדש לפניו ולאחריו אם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתם מקודשים, מ"מ קדושה מרחם עדיף.

מעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח ודמו ואימוריו הם קדשי קדשים, ואף ששוקו כולו קדשי קדשים, מ"מ מין זבח עדיף.

(אימורי קדשים קלים שיצאו לפני הזריקה - לרבינא בר שילא פסולים. הגמ' מביאה משנה במעילה שלר"א אין מועלים בהם, ואין חייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא, ולר"ע מועלים בהם וחייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא. הגמ' אומרת שאין הכרח שנחלקו בדינו של רבינא בר שילא אם נפסלו ביוצא, ד"ל שלכו"ע אם חזר והכניסם כשרים, והכא איירי שהם בחוץ, והמחלוקת היא אם זריקה מועילה לאימורים שנמצאים בחוץ, (אמנם בשתי הלחם לכו"ע אין הזריקה מועילה להם כשהם בחוץ, כיון שאינם גוף הזבח).

בשר קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, לריו"ח כשר הואיל וסופו לצאת, ולר"ל פסול מפני שעדיין לא הגיע זמנו לצאת.

צ. עופות קודמות למנחות מפני שהם דמים, ואף שמנחות ישנם בציבור כביחיד, מ"מ מיני דמים עדיף.

מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה מפני שהיא באה על חטא, ואף שמנחת נדבה טעונה שמן ולבונה, מ"מ כפרה עדיף.

מנחת סוטה ומנחת נדבה - הגמ' מסתפקת אם מנחת נדבה קודמת שכן טעונה שמן ולבונה, או שמנחת סוטה קודמת שכן באה לברר עוון. (והא דאייתא בסוטה, "זו קודמת לזו, שזו באה מן החיטים וזו באה מן השעורים, איירי במנחת חוטא ומנחת סוטה, ואף שיש טעם נוסף לקדימתה, מפני שהיא מכפרת, מ"מ חזא מתרי טעמי נקט, שהרי גם אי איירי במנחת נדבה יש טעם נוסף, שהיא טעונה שמן ולבונה).

חטאת העוף קודמת לעולת העוף, (וכן בהקדישו יקרא שם לחטאת תחילה), דכתיב "ואת השני יעשה עולה", וחטאת בהמה קודמת לעולת בהמה דכתיב "והקריב את אשר לחטאת ראשונה" זה בנה אב לכל החטאות שיקדמו לעולות הבאות עמהם. ור"א אמר שבכל מקום שעני יכול להביא במקום חטאת שתי תורים החטאת קודמת, וביולדת העולה קודמת, כיון שאינו בא על חטא, ואינה מביאה אלא אחד תחת אחד.

פריים קודמים לאילים לפי שנתרבו בנסכים, אילים קודמים לכבשים, וכבשים קודמים לשעירים לפי שמקריבים בהם גם את האליה. ואין הכונה בחג שכבשי עולה קודמים לשעירי חטאת, אלא לקרבנות נדבה, וי"ל שהכונה גם לחג, וילפינן מדכתיב "כמשפטם" כסדר מקראו כך סדר עבודתו.

צ. קדימה בפריים - פר כהן משיח קודם לפר העלם דבר של ציבור, פר העלם דבר של ציבור קודם לפר עבודת כוכבים, פר עבודת כוכבים קודם לשעירי עבודת כוכבים, ואף שהפר הוא עולה והשעירי הוא חטאת, מ"מ כתיב "לחטת" חסר א', ולרבינא לומדים זאת מדכתיב "כמשפטם" כסדר מקראו כך סדר עבודתו.

חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר - בבבל אומרים שמין זבח עדיף ויקדים מעשר ואח"כ חטאת ועולה, ובמערבא אמרי שחטאת העוף קודמת, דהעולת בהמה מוסיפה בה את חשיבות הזבח.

החטאות קודמות לאשמות חוץ מאשם מצורע מפני שהוא בא להכשיר את המצורע לקדשים ולביאת מקדש, כל האשמות באים מבהמות בנות שתים ששוות כסף שקלים, חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע שבאים מבהמות בנות שנתם, ואין צריך כסף שקלים.

קרבנות שקודמות בהקרבה קודמות גם לאכילה.

שלמים של אמש קודמים לשל יום.

שלמים של אמש וחטאת ואשם של יום, לר"מ שלמים של אמש קודמים, ולחכמים חטאת קודמת מפני שהיא קדשי קדשים.

(כל הקרבנות אפשר לאכלם צלויים או שלוקים או מבושלים, דכתיב "למשחה" והיינו לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים. ולר"ש אפשר לתת לתוכם תבלין של חולין או של תרומה, ולר"מ אין לתת לתוכם תבלי תרומה, כדי שלא תבוא התרומה לידי פסול).

צ.א. קדימה בתדיר ומקודש - הגמ' מסתפקת מה קודם, תדיר או מקודש. והגמ' אומרת שאין ראייה ממה תמיד קודם למוסף, מפני ששבת מקדשת את שניהם, וכן מוספי שבת קודמים למוספי ר"ח, מפני שר"ח

מקדשת את שניהם, וכן מוספי ר"ח קודמים למוספי ר"ה, מפני שר"ה מקדשת את שניהם. וכן י"ל בענין ברכת הין והקידוש, שלבית הלל ברכת הין קודמת מפני שהיא תדירה, ואין אומרים שברכת הקידוש מקודשת יותר, מפני ששבת מקדשת גם את ברכת הין. וכן תפילת מנחה קודמת למוסף, מפני שהשבת מקדשת גם את המנחה.

חטאת ואשם קודמים לשלמים כשהם של אותו היום, ואע"פ ששלמים תדירי מתוך שהם באים בנדר ונדבה, מ"מ זה אינו חשוב תדיר כיון שאינו חובה, אלא מצוי, ומצוי אינו קודם למקודש. והא דתניא שפסח אינו תדיר ומילה היא תדירה ומשמע שמצוי הוא תדיר, י"ל שהכונה שמילה תדירה במצוות שהיא סדורה במצוות, שהרי נכרתו עליה י"ג ברייתות, ועוד "ל שכלפי פסח מילה נחשבת תדירה מפני שהיא מצויה הרבה יותר מפסח.

אם שחט את השאיו תדיר לפני התדיר, הגמ' מסתפקת אם יקריב אותו קודם, או שיתן לאחר למרס את הדם עד שיקריב את התדיר. הגמ' אומרת שמקדמת ברכת הין לברכת היום, או מהקדמת מוסף למנחה אין ראייה, דשם זה כמו ששחט את שניהם. הגמ' רוצה להביא ראייה ממה שאם שחט את הפסח לפני התמיד, יתן לאחר למרס את הדם עד שיוזק דם התמיד, והגמ' דוחה שי"ל שמדובר ששחט את התמיד לפני שבה לימלך ובה לימלך על הזריקה, וכן משמעות המשנה.

דין נדבת שמן ויין

אם ראית שמן המתחלק בעזרה לאכילת כהנים בידוע שהוא ממוותר השמן של רקיקי מנחות ישראל, או המותר מלוג השמן של המצורע. ואם ראית שמן שניתן ע"ג האישים, בידוע שהוא המותר מרקיקי מנחת כהנים, מפני שאין מתנדבים שמן. ולר"ט מתנדבים שמן, דכתיב קרבן מנחה.

מה דין השמן שבה בנדבה-

לשמואל קומצו ומקטיר את הקומץ, ושייריו נאכלים, ולאביי כולו לאישים.

רב פפא רצה לתלות מחלוקת זו במחלוקת רבי ורבנן, שלרבנן המתנדב שמן לא יפחות מלוג, ולרבי ג' לוגין. דרבנן סברי דון מינה ומינה שדבר שלמלך בק"ו או בהקשה, לומדים אותו לכל פרטי, וכיון שלומדים משאפשר להביא שמן בנדבה ממנחה, א"כ כמו שבמנחה יש לוג שמן, כך שמן הבא בנדבה הוא לוג אחד. ורבי סבר דון מינה את מה שצריך ואוקי באתרה שהפרטים שאפשר ללמוד מגופו העמידה על מקומו, ולכן לומדים מנסכים שביבי ג' לוגין שהרי השמן קרב בפני עצמו כיון, וא"כ לרבנן לומדים ממנחה, קומץ את השמן ושייריו נאכלים כמו במנחה, ולרבי שלומדים מנסכים, כולו לאישים כנסכים. ואין לומר שרבי מודה שדון מינה ומינה, אלא שרבי לומד מ"האזרח" וממילא מביא ג' לוגין כפחות שבנסכים, דמבואר בבבביתא שרבי גם לומד מ"קרבן מנחה".

לשמואל המתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האישים, דכתיב "ויין תקריב לנסך חצי ההין אשה ריח ניחוח לד' ". הגמ' שואלת שהרי אסור לכבות את האש, והגמ' מתרצת שכבוי במקצת לאו שמיה כבוי, והא דאמר רבה בר אבוב שהמוריד גחלת מע"ג המזבח וכיבה אותה לוקה, צ"ל דאירי שהיתה רק גחלת אחת, או דנימא שכבוי דמצוה שאני. והא דאיתא בבבביתא שאין לכבות בשביל תרומת הדשן, י"ל דשאני התם שיכול להמתין. אמנם הגמ' מביאה בבבביתא שמבואר בה שנותן את הין בספסלים, מפני שאסור לכבות, והגמ' מתרצת ששמואל סובר כר"ש שדבר שאין מתכוון מותר, (ומ"מ במלאכה שא"צ לגופה שמואל לא סובר כר"ש, ולכן שמואל מתיר לכבות גחלת של מתכת ברה"ר, בשביל שלא יזוקו בה רבים, אבל גחלת של עץ אסור), והבבביתא כר"ש שדבר שאין מתכוון אסור.

צ"ב.

הדם והשמן והמנחות והנסכים שנטמאו עושה להם מערכה בפני עצמם על הרצפה בתוך העזרה ושורפם, שנא' "בקודש באש תשרף".

דם חטאת:

כבוס בגדים בדם חטאת שניתז על הבגד

דם חטאת שניתז על הבגד טעון כבוס, ואף שהפסוק "ואשר יזה מדמה על הבגד תכבס במקום קדוש" איירי בחטאות נאכלות, דכתיב "במקום קדוש

יאכל", מ"מ לומדים מ"תורת החטאת" שיש תורה אחת לכל החטאות, ואף דם חטאות הפנימיות טעון כבוס.

חטאת פסולה אין דמה טעון כבוס, דכתיב "מדמה" והיינו מדם כשירה. שיטת ר"ש שבין אם היתה לה שעת הכושר כגון שלנה או נטמאה או יצאה, בין אם לא היה לה שעת הכושר, כגון שנשחטה חוץ לזמנה או חוץ למקומה או שקיבלו פסולים את דמה, אין דמה טעון כבוס, דכתיב "אותה" וכתוב "מדמה" חד להיתה לו שעת הכושר וחד ללא היתה לו שעת הכושר. ולר"ע (צ"ג.) אם היה לה שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כבוס, ומ"אותה" ממעטים תרומה מדון מריקה ושטיפה, (ולר"ש קדשים קלים אינם טעונים מריקה ושטיפה, וכ"ש תרומה).

חטאת העוף אין דמה טעון כבוס, דכתיב "זאת תורת החטאת".

הגמ' דנה למה מרבים חטאות הפנימיות וממעטים חטאת העוף, ולא להיפך.

הגמ' מתרצת שחטאות פנימיות דומות לחיצוניות שהם מבהמה, ושחיטתם בצפון, וקבלת דמם בכלי, ונותן את הדם באצבע על הקרן בחודה, ואימוריה מוקטרים באישים. אבל חטאת העוף אף שדומה בזה שהיא חיצונית ונאכלת, מ"מ הפנימיות דומות יותר.

צ"ב: ורב יוסף מותרן ש"יאכלנה" ממעט חטאת העוף הנאכלת, ומ"זאת" לומדים למעט, דלא נימא ש"יאכלנה" הוא אורחיה דקרא.

ולרבה עיקר הפסוק מדבר בחטאות הפנימיות שנאמר בהם הזאה, וחיצוניות לומדים מפנימיות דכתיב "תורת", (ורק לענין מריקה ושטיפה הפסוק מדבר על חיצוניות), ומ"זאת" ממעטים חטאת העוף, ועדיף למעט חיצוניות שהם מבהמה, ושחיטתם בצפון, וקבלת דמם בכלי, ונותן את הדם באצבע על הקרן בחודה, ואימוריה מוקטרים באישים. אבל חטאת העוף אף שדומה בזה שיש בה הזאה כמו בפנימיות, מ"מ החיצוניות דומות יותר.

חטאת העוף שהכניס אותה אחרי המליקה לפני ההזאה, מסתפק רבי אבין אם הצוואר הוא ככלי שרת כיון ששוף אינו טעון קבלה בכלי, ונפסל הדם, או שדינו כצוואר בהמה, וכתוב "מדמה" ולא בשרה. ואם פירכסה ונכנסה לפנים ויצאה, כשירה. (וכן בהמת קדשי קדשים שפירכסה ויצאה לדרום וחזרה כשירה).

נשפך דם מצוואר העוף על הרצפה ואספו, מסתפק רבי אבין אם כשר כיון שא"צ בעוף כלי שרת והוי כנשפך ככלי שרת על הרצפה דכשר, או שהתורה פסלה בעוף כלי שרת אלא צריך להזותו מן העוף עצמו למזבח, וממילא נשפך פסול.

דם שניתז מבגד לבגד- לרבי הוא טעון כבוס, דאם כשר לאוספו ולזרוק, ממילא טעון כבוס, ואם א"א לאוספו ולהזותו, טעון כבוס לר"ע שבהיתה לו שעת הכושר טעון כבוס.

צ"ג. **דם שניתז על בגד טמא** מסתפק רבי בר חמא למ"ד שאם היה לדם שעת הכושר ונפסל אינו טעון כבוס, אי הכא טעון כבוס כיון שניתז ונפסל בבת אחת, או שגם בזה אינו טעון כבוס. ואמר רב חסדא שזה תלוי במחלוקת רבי אלעזר ורבנן דלהלן, לפי ביאורו של אביי.

דין מי חטאת שנטמאו-

לרבי אלעזר מי חטאת שנטמאו מטהרים, שהרי נדה שנטמאה במת מזים עליה.

רבה מבאר שרבי אלעזר סובר כר"ע שאמר שמי חטאת שעברו ע"ג פי תנור פסולים, וממילא נטמאו המים עוד לפני שנגעו בנדה, (ולחכמים המים כשרים, דסברי דלאו כמונח דמי).

אביי שואל שהרי ר"ע לא פוסל אלא בכלי, ולא משום דכמונח דמי אלא משום שחוששים שמה ינוח, אבל הזאה שעברה ע"ג דבר טמא כשירה, שהרי רק כזית מן המת ואבן המנוגעת מטמאים מעליהם. ומה שהביא רבי אלעזר ראייה מהזאה על נדה, צ"ל שהוא סובר שאפשר להביא ראייה גם מטומאה שקרתה באותה שעה, ולרבנן א"א להביא ראייה משם.

לרבה לכו"ע א"א להביא ראייה מטומאה שקרתה באותה שעה, ורבי אלעזר סובר שהזאה צריכה שיעור, ומצרפים שתי הזאות לשיעור, וממילא ההזאה

הראשונה שנטמאה צריכה להצטרף לשניה, ונמצא שזו טומאה קדומה, ולרבנן הזאה א"צ שיעור.

באיזה דם שניתז טעון הבגד כבוס

דם שניתז מן הצוואר על הבגד אינו טעון כבוס, דכתיב "אשר יזה" בראוי להזאה, וכן אם ניתז מן הקרום או מן היסוד אינו טעון כבוס, דכתיב "אשר יזה" פרט לזה שכבר הוזה.

צ"ג: דם שנשפך על הרצפה ואספו אין טעון כבוס, מפני שאין טעון כבוס אלא בדם שנתקבל בכלי וראוי להזאה.

נתקבל בשני כלים פחות מכדי שיעור הזאה וחזרו ועירבם אין טעון כבוס, כמו שאין הדם מי חטאת שנצטרף ראוי לטהר טמא מת, וכן דם שנצטרף אינו ראוי להזאה ע"ג המזבח, דכתיב "בדם" דבעינן שיהיה בדם שיעור טבילה מעיקרו, (ומ"וטבל" לומדים שצריך לטבול את האצבע בדם, ולא לנגב מהדם שבשולי הכלי או בדפנותיו).

שיריים שנשארו באצבע פסולים, ואין טעונים כבוס, ולכן היה מקנה אצבעו בין ההזאות בשפת מזרק, דכתיב "כפורי זהב", ואחר שגמר להזות היה מקנה את כל ידו בגופה של פרה, שנא' "ושרף את הפרה לעיניו", וגם דמה טעון שריפה.

דם שניתז על העור לפני שהופשט אינו טעון כבוס, דכתיב "בגד". ואחר שהופשט לר"י טעון כבוס, דכתיב "אשר יזה עליה". ולרבי אלעזר אינו טעון כבוס עד שתיקנו להיות כלי ואינו מחוסר אפי' מחשבה, דבעינן דומיא ד"בגד" והיינו דבר המקבל טומאה, ונ"מ במטלית פחות מג' טפחים שהיא ראויה לקבל טומאה, אבל אינה מקבלת טומאה. ולרבי נ"מ בבגד שחשב לעשות עליו צורה שהוא ראוי לקבל טומאה אם יבטל את מחשבתו, אבל כעת אינו מקבל טומאה. וכן נ"מ בשטיח שחשב לקצוץ, שהוא ראוי לקבל טומאה אם יבטל מחשבתו, אבל כעת אינו מקבל טומאה.

צ"ד: אין טעון כבוס אלא מקום הדם דכתיב "אשר יזה".

כל שאינו ראוי לכבוס אלא אפשר לגרד ממנו את הדם אינו טעון כבוס.

כבוס בעור, בדם שניתז, ובשבת

במתני' איתא שבגד שק ועור טעונים כבוס.

הגמ' שואלת ממה שמותר לשפוך מים בשבת על כר מעור ומבואר שאין כבוס בעור.

אביי מתרץ שמתני' כאחרים דס"ל שיש כבוס בעור, אבל לרבנן בגד ושק טעונים כבוס, אבל כלי ועור מגרר את הדם.

רבי סובר שודאי שייך כבוס בעור, דכתיב "או כל כלי העור אשר תכבס", אלא דאירי ברכים, ובזה עור טעון כבוס, ומחלוקת רבנן ואחרים זה בקשים. אמנם רבי חזר בו, מפני שמנין לנו שהפסוק לא מדבר בקשים, ולכן רבי מתרץ שבצרת כיון שהיא פורח מתוך העור ממילא העור נעשה רך.

צ"ד: רבי שואל שהרי מותר לתת מים על כרים וכסתות שיש בהם לשלשת, ולכן אומר רבי שכבוס שאין בו כסוס אינו נחשב כבוס, אבל בבגד שרייתו זהו כבוסו, ורבי לטעמיה דאמר שהזורק סודר למים חייב, (וכן הזורק זרע פשתן למים חייב מפני שיש לזה ריר וקעביד לישא, משא"כ חייטים ושעורים אין להם ריר).

רבי חייא בר אשי היה משכשך את נעליו במים לפני רב. לאביי עשה כשיתת רבנו, ולרבי להו"א היו המנעלים קשים, ולמסקנה עשה בלי שכשוך, ואם היו רכים לכ"ע מותר רק בלי שפשוף, ואם היו קשים מותר לרבנן גם לשפשף.

עוד בדין כבוס בגד שהותז עליו דם חטאת

הכבוס צריך להיות במקום קדוש, דכתיב "תכבס במקום קדוש", וכן שבירת כלי חרס צריכה להיות במקום קדוש, דכתיב בהמשך הפסוק "וכלי חרס אשר תבושל בו ישר", וכן מריקה ושטיפה בכלי נחושת צריכה להיות במקום קדוש, דכתיב "ואם בכלי נחושת בושלה ומורק ושוטף במים".

דין כבוס בגדים הוא חומרא בחטאת מקדשי קדשים. ואמנם מצינו חומרות נוספות, שדמה ניתן באצבע, על חודו של קרן. ומה שמצינו שחטאת נכנס דמה לפני ולפנים, בחיצונות אין חומרא זו, וחיצונות אם נכנס

דמם לפני ולפנים פסולה, ולר"ע גם שאר הקרבנות פסולים אם נכנס דמם לפני ולפנים. ומה חטאת מכפרת על חייבי כריתות, בחטאת הבאה על היודע עדות לחבירו ואינו מעיד אין חומרא זו. ומה שחטאת טעונה ד' מתנות, לרבי ישמעאל כל הדמים טעונים ד' מתנות.

איך מכניסים לעזרה דבר שנטמא

בגד שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים מכניסו ומכבסו במקום קדוש, ואם נטמא בחוץ וא"א להכניס טומאה לעזרה, קורעו ומכניסו ומכבסו במקום קדוש, אמנם צריך לשייר בו כדי מעפורת ואינו קורע כולו, ומטומאתו טהור הואיל ונקרע רובו, ואמנם מדרבנן אף בשייר כדי מעפורת הבגד טמא.

צ"ה: כלי חרס שיצא, מכניסו ושוברו במקום קדוש. ואם נטמא בחוץ, נוקבו נקב בשיעור שורש קטן, ונכנס ושוברו במקום קדוש, אבל אם ניקב נקב גדול אינו כלי.

כלי נחושת שיצא מכניסו ומורקו ושוטפו במקום קדוש, ואם נטמא בחוץ פותחו דאינו טהור אלא בנקב גדול, ומרצפו מכה בקורנס ומחברו, ומכניסו ומורקו ושוטפו במקום קדוש.

מעיל שנטמא אחר שניתז עליו דם חטאת ויצא, וכתיב בו "לא יקרע", מכניסו למקום הדם בפחות משלש על שלש ומכבסו, ואף שבגדים עבים או רכים אין מקבלים טומאה גם בשלש על שלש עד שלשה טפחים על שלשה טפחים, הכא שהם חלק מבגד הם חשובים.

צ"ה: איך מכבסים את הבגד בפנים - דם חטאת ומראות נגיעים צריך לכבסם ע"י ז' סממנים רוק תפל ומי רגלים ונתר ובורית ואהל וקמוניא ואשלג, ואם העבירים שלא כסדרם או שהעבירים יחד לא עשה ולא כלום, וצריך לכסס בכל אחד מהם ג' פעמים, וכיון שאין מכניסים מי רגלים במקדש, מבליעם ברוק תפל, וכדאמר ר"ל שרוק תפל בא עם כל אחד מהסממנים.

אלו כלים טעונים מריקה ושטיפה - כלי שבישל בו, או שעירה לתוכו רותח, טעון מריקה ושטיפה, דכתיב "בו ישר" מדסמין בו לישר ש"מ שגם נבשל בו ישר. ואם צלה באויר התנור שיש בזה בישול ולא בליעה, מסתפק רמי בר חמא אם הדין בזה כמו בבישול עם בליעה או לא. וממה שהתנור שבמקדש היה ממתכת ולא מחרס אין ראיה, שהרי בשיירי מנחות יש גם בליעה בשמן המנחה.

דיני הכשרת תנור וקדירת

הכשרת תנור - רבה בר אהילאי אסר לאכול פת שנאפתה בתנור שמרחו עליו שומן, ואפי' עם מלח אסר לאוכלה שמא יבוא לאוכלה עם חלב. והגמ' שואלת על דבריו שהרי אם הסיק את התנור הפת מותרת.

הכשרת קדירות - רב אמר שקדירות בפסח ישרו, והא דלא מהני להסיקם, צ"ל שסובר שתנור מוכשר ע"י הסיקה רק אם הוא של מתכת, או דנימא שאף בחרס מהני בתנור, ובקדירות לא מהני כיון שרק הסיקה מבפנים כמו בתנור מועילה, ואין אומרים שסיקה את הקדירות מבפנים, כיון שהוא יחוס עליהם שלא ישרו, ולפי זה כוביא רעפים חלולים הסיקם מבחוץ ולא מועיל להם הסיק להכשירם.

צ"ו: קדירות של מקדש אין מכשירים אותם ע"י כבשונות שהיו צורפם בהם זהו ליוון, משום שאין עושים כבשונות בירושלים, (אבל כלי חרס השבורים אף שלא היו עושים אשפתות בעזרה היו נבלעים במקומם).

ומה שלא עשו במקדש תנור של חרס, שהרי מועילה הכשרה מבפנים, הטעם הוא משום שהתנור הוא כלי שרת, מפני ששתי הלחם ולחם הפנים אפיתם וקדושתם בתנור, ולא עושים כלי שרת מחרס, (אפי' לרבי יוסי ברבי יהודה שמתיר לעשותם מעין).

דיני מריקה ושטיפה

צ"ו: בישל במקצת כלי כל הכלי טעון מריקה ושטיפה, דכתיב "ואם בכלי נחושת בושלה" ואפי' במקצת כלי, ואע"פ שבדם שניתז על הבגד אינו טעון כבוס אלא באותו מקום שניתז, הכא כל הכלי טעון מריקה ושטיפה, מפני שדם לא מפעפע ובישול מפעפע. (זהו חומרא במריקה ושטיפה יותר מהזאה, וכן מריקה ושטיפה חמורים מהזאה במה שזה שייך בין בקדשי

קדשים בין בקדשים קלים, ומאידך הזאה חמורה שישנה בחטאות החיצונות והפנימיות וישנה לפני זריקה, משא"כ במריקה ושטיפה).

באיזה קרבנות יש דין מריקה ושטיפה - כתיב בפרשת מריקה ושטיפה, "זאת תורת החטאת", ושאר הקדשים לומדים מ"קודש קדשים היא", ותרומה ממועטת מדכתיב "אותה", וכיון שצריך למעט תרומה מבואר שקדשים קלים טעונים מריקה ושטיפה. ולר"ש קדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה, דכתיב "קודש קדשים היא", ומ"אותה" לומדים דין אחר כשירה ולא פסולה אף שהיתה לה שעת הכיבוד.

הגמ' שואלת למה תרומה אינה טעונה מריקה ושטיפה, והרי קדירה שבישל בה תרומה לא יבשל בה חולין, ואם בישל נאסרו החולין אם יש בתרומה בנותן טעם. אביי מתרץ שבאמת מקום התרומה טעון מריקה ושטיפה, והנ"מ היא ששאר הכלי אינו טעון מריקה ושטיפה. ורבה מתרץ שהקולא בתרומה היא שמועילה מריקה ושטיפה בין או במזוג, אע"פ שלומדים מ"במים" שלא מועילה מריקה ושטיפה בין או במזוג. ולרבה בר עולא הקולא בתרומה היא שמועילה מריקה ושטיפה בחמין, אף שבשאר דברים צריך גם בצונן, ולמ"ד שמריקה בחמין ושטיפה בצונן, צ"ל שתרומה נתמעטה משטיפה יתירתא שאחרי השטיפה בחמין.

צ"ז. מתי הזמן של המריקה ושטיפה - לר"ט יכול להמשיך לבשל בכלי כל הרגל, דכל יום הוא גיעול לחבירו כיון שהשלמים מצויים במועד, (ואין ללמוד מדכתיב "ופנית בבוקר והלכת לאהלה", הכתוב עשן לכולם לכל ימי הרגל כבוקר אחד, דא"כ למה יש דין פיגול ונותר ברגל). ולחכמים ממתין עד סוף זמן אכילת הקרבן ואז עושה מריקה ושטיפה, דכתיב "ומורק ושוטף", וכתב "כל זכר בכהנים יאכל אותה".

מהי מריקה ושטיפה - לרבי מריקה ושטיפה הם בצונן, מלבד הגעלת חמין, מריקה כמוריקת הכוס מבפנים ככוס של ברכה, ושטיפה כשטיפת הכוס מבחוץ. ולחכמים מריקה בחמין ושטיפה בצונן, כמו בגיעולי נכרים.

כלי שבישל בו קדשים וחולין, או קדשי קדשים וקדשים קלים, אם הבשר החמור יש בו בכדי לתת טעם בבשר הקל, נאכלים כחמור שבהם לפנין מן הקלעים ליום ולילה, והכלי טעון מריקה ושטיפה, ופוסלים במגע אם היו החמורים פסולים והקלים כשרים, ואם אין בחמור בנותן טעם, אין הכלי טעון מריקה ושטיפה (אלא כקדשים קלים לסוף זמן אכילתם, ולר"ש אין טעונים כלל) ואינם פוסלים במגע. (לאביי שילתנא דמתני' גם קדשים קלים טעונים מריקה ושטיפה, ודלא כר"ש, הא דתנא במתני' גם קדשי קדשים וקדשים קלים וגם קדשים וחולין, וקמ"ל שגם קדשי קדשים מתבטלים בקדשים קלים, ולא אמרינן ששניהם מין אחד, וגם חולין אלימי לבטל קדשים).

צ"ז. ריקק שנגע ברקיק או חתיכה שנגעה בחתיכה אסור רק מקום הבליעה, דכתיב "כל אשר יגע בבשרה" עד שיבלע "בבשרה", ואם נגע במקצת חתיכה אין הכל נפסל, דכתיב "יגע", אלא חותך את המקום שבלע. גידים עצמות קרניים וטלפים הנוגע בהם אין דינו כמותם, דכתיב "בבשרה".

נגע בחטאת פסולה נפסל מה שנגע, ואם היא כשירה, נאכל כחמור שבה. הגמ' שואלת למה לא אומרים שעשה ד"אכלו אותם" דוחה לא תעשה שאסור לאכול פסולה. רבא מתרץ שאין עדל"ת שבמקדש, דכתיב "ועצם לא תשברו בו", וזה מדבר גם על עצם שיש בו מוח. ורב אשי מתרץ ש"ריקדש" זה עשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

הקש כל הקרבנות זה לזה

כתיב "זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים", הוקשו כולם זה לזה.

מחטאת לומדים ששאר קדשים מתקדשים ע"י בליעה. (והא דכתיב גם במנחה וגם בחטאת, קמ"ל שלא רק במנחה שהיא רכה יש בליעה, ולא רק בחטאת שהבשר עב יש בליעה. צ"ח).

מעולה לומדים שכולם טעונים סכין כעולה, דכתיב "וישלה אברהם את ידו ויקח את המאכלת" והתם היא עולה דכתיב "ויעלהו לעולה תחת בנו". אבל מזרק א"צ ללמוד מעולה, דגם בשלמי ציבור כתיב "ויקח משה חצי הדם וישם באגנות".

ממנחה לומדים שכולם אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה, ואמנם יש תנא שלומד דין זה מ"כל זכר בכהנים יאכל אותה", וחטאת ואשם א"צ לימוד, דבהדיא כתיב בהו "כל זכר בכהנים יאכלנו".

צ"ח. מאשם לומדים שאין השפיר והשליא של הוולדות קדושים, שהרי אשם הוא זכר, ואין לומר שיהיו קדושים להקריב את החלב ושתי הכליות של הולד, וקסבר דנים אפשר משאי אפשר. ועוד לומדים מאשם שעצמות הקרבן מותרים לעשות מהם כלים.

ממילואים לומדים שכמו שמילואים מותרים בשריפה, ואין בעלי חיים במותריהן שהרי היו קרבן ציבור ולא הופרשו אחרים לאחריות, כך הדין בשאר הזבחים.

משלמים לומדים שכל הקרבנות מפגלים ומתפגלים שאם חישב בזבח אף הנסכים מתפגלים.

עוד לומדים מחטאת שכל הקרבנות באים מן החולין, כמו חטאת שכתוב בה "והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו", ודווקא ביום דכתיב "כי ביום הזה יכפר עליכם", (וכדי נסבה, דהא כתיב "ביום צוותו"), ובידו הימנית, (וכדי נסבה דהא כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין, או דקאי כר"ש דס"ל שאם כתוב רק כהונה א"א ללמוד מזה דבעי ימין.

צ"ח: דם שניתז על דם - אם ניתז דם חטאת ועליו דם עולה הבגד טעון כבוס, ואם ניתז קודם דם עולה ואח"כ דם חטאת אינו טעון כבוס, כיון שאינו בלוע בבגד.

חציצה בדם וברבב - בגד שיש עליו דם הוא חציצה, ואם הוא טבח לא הוא חציצה. וכן רבב חוצץ, ואם הוא מוכר רבב לא הוא חציצה. ואם יש רבב ודם על בגדו, והוא טבח ומוכר רבב, רבא מסתפק אם על שתיים הוא מקפיד והוא חציצה, או שגם על שניים אינו מקפיד, תיקון.

טבול יום:

איזה כהן נוטל חלק בבשר הקדשים

מי שאינו ראוי לעבודה אין לו חלק בבשר, ואפי' טבול יום ומחוסר כיפורים ואונן אינם מקבלים חלק בקדשים כדי לאוכלו בערב כשהיו טהורים, אפי' אם נטהרו לפני הקטרת החלבים.

צ"ט. מקור דין זה הוא מדכתיב "המקריב את דם השלמים וכו' לו תהיה שוק הימין למנה". ובגמ' איתא שלומדים מ"הכהן המחטא אותה יאכלנה" ומחטא היינו זורק את הדם, והיינו דבעינן שיהיה ראוי לחיטוי כדי לקבל חלק, אבל א"צ שיזרוק את הדם בפועל כדי לחלוק, שהרי כל אותו משומר חולק, וכן קטן אע"פ שאינו חולק אוכל, (ד"יאכלנה" היינו יחלקנה).

אמנם בעל מום חולק ואוכל בקדשים, בין במום קבוע בין במום עובר, אף שאינו יכול להקריב, דכתיב "כל זכר בכהנים יאכלנה", וכתב "כל זכר בכהנים יאכל אותה" לרבות בעל מום, וצריך שני פסוקים אחד לבעל מום עובר ואחד לבעל מום קבוע, או אחד לבעל מום מעיקרו ואחד לנעשה בעל מום. (ק"ב). ועדיף לרבות בעל מום שאף שאינו ראוי להקריב, הוא ראוי עכשיו לאכול, אבל טבול יום אף שלערב ראוי אף לעבודה, מ"מ כעת אינו ראוי אפי' לאכול. ולרב יוסף מזה שהתורה כתבה "יאכלנה" ולא יחלקנה לומדים שצריך שיהיה ראוי לאכילה.

בעל מום שהוא טמא אינו חולק, כיון שאינו ראוי לאכילה, וכמו שמצינו שכהן גדול אונן אף שהוא מקריב מ"מ כיון שאינו ראוי לאכילה אינו חולק. ומהאי טעמא טמא אינו חולק אף בקרבנות ציבור, שאף שהוא ראוי להיות המחטא, מ"מ אינו ראוי לאכול.

נגיעת אונן בקדשים

במתני' איתא שמותר לאונן לגעת בקדשים אף לא להקריבם, (ואינו חולק בקדשים כדי לאכול מהם בערב).

הגמ' שואלת איך מותר לאונן לגעת בקדשים, והא תנן שאונן ומחוסר כיפורים צריכים טבילה לקודש. ואין לומר דאיירי שטבל, שהרי האנינות

חוזרת עליו. ואין לומר דאיירי בהסיח דעתו משמירת גופו כיון שהוא אסור בקדשים בו ביום, דא"כ הוא צריך הזאת שלישי ושביעי, וגם אם נזהר מטומאת מת ולא מטומאת שרץ, הוא צריך הערב שמש, ופסול אף לתרומה.

צ"ט: רבי ירמיה מעמיד שמדובר שהאונן נזהר מטומאה ולא נזהר מדבר הפוסלו, ושייך שמירה לחצאין כמו שמצינו שמי שיש על ראשו סל עם תאנים ומגרפה, ואומר שהיה בליבו לשמור את הסל, אבל על המגרפה לא נזהר אלא מטומאה ולא מדבר הפוסל, הסל טהור והמגרפה פסולה, (אמנם אם לא נזהר על המגרפה כלל, אף שאינה מטומאה את הסל משום שאין כלי מטומא כלי, מ"מ היא מטומאה את התאנים).

ורבי אבא בר ממל מותרץ שאף שמה שתיקנו שאונן צריך טבילה לקודש היינו לענין אכילה, ולא לענין נגיעה, דרק באכילה עשו רבנן מעלה, וכמו שמצינו שהאוכל שלישי של תרומה אסור לו לאכול תרומה אבל מותר לו לגעת בתרומה.

אנינות לילה

במתני' משמע שאף שאונן אינו חולק כדי לאכול בערב, מ"מ יכול לאכול עם חבירו מחלקו.

הגמ' שואלת דהא תנן שאונן טובל ואוכל פסח בערב, אבל לא קדשים.

לרב ירמיה מדיפתי **בליל פסח יכול לאכול גם קדשים**, אידי דאכיל פסח, אבל בשאר ימות השנה לא.

לרב אסי אם מת לו מת ב"ד ונקבר ב"ד מותר בלילה רק באכילת הפסח, אבל אם מת ב"ג ונקבר ב"ד, אין יום הקבורה אוסר את הלילה.

והנה איתא בברייתא שלר"י אנינות לילה היא מדאורייתא, ולר"ש היא מדרבנן.

והא דתניא שר"ש אומר שלומדים ש"שלמים" שהם נאכלים כשהוא שלם ולא כשהוא אונן, ופסח (ובכור ומעשר) נלמדים משלמים, שכן אינם באים על חטא כשלמים, צ"ל דפסח כדי נסבה, או דאיירי בשלמי פסח הגיגת י"ד בזמן שהחבורה מרובה, וקמ"ל שאף שהם באים מחמת פסח אין דינם כפסח. (ותודה נלמדת משלמים שכן היא נאכלת בשמחה כמותה, ועולה נלמדת משלמים שכן היא באה בנדר ונדבה כמותה, וחטאת ואשם לומדים מ"זבח", ועופות ומנחות ועצים ולבונה לומדים מ"שלמים קרבנו" לרבות שכל קרבנות שהוא מביא צריך להביאם כשהוא שלם).

ק רב מרי אומר שר"ש סובר שיום מיתה תופס לילו מדאורייתא, ויום קבורה שהוא מדרבנן תופס את לילו מדרבנן. והגמ' שואלת על דבריו ממשמעות הברייתא.

אביי מותרץ שאם מת לו מת לפני חצות כבר חלה האנינות לפני שהיה ראוי לפסחו, אבל אם מת אחר חצות לא חלה עליו האנינות. ואביי מוכיח כדבריו ממה שבברייתא אחת כתוב שאם מת אחד מזו קרובים בערב פסח מטומאים אותו בעל כרחו, דכתיב "לה יטמא" – מצוה. ומאידיך איתא בברייתא שאם הלך לשחוט סח ושמע שמת לו מת, לא יטמא לו דכתיב "ולאחותו", (אבל למת מצוה נטמא), וכדי ליישב את הסתירה צ"ל שאם נטמא לפני חצות אינו מקריב פסח, ואם נטמא אחר חצות מקריב פסח. ואין ליישב את הסתירה ולומר ששתי הברייתות מדברות אחרי חצות, והברייתא שאומרת שמקריב פסח היא לר"ע דס"ל ש"לה יטמא" זה חובה, והברייתא השניה היא לרבי ישמעאל דס"ל ש"לה יטמא" זה רשות. דאין לומר שהברייתא השניה היא רבי ישמעאל, שהרי ברישא מבואר שזה ר"ע. (עוד מבואר שם שמי"על נפש מת לא יבוא" לומדים שלא יטמא לרחוקים מ"מת" ולא יטמא לקרובים מ"נפש", ומלאביו לומדים שנטמא למת מצוה, ומ"לאמו" לומדים שכהן שהוא נזיר נטמא למת מצוה).

ק רבא מותרץ שבשתי הברייתות איירי שמת אחר חצות, ויש חילוק בין אם מת לפני השחיטה והזריקה שאז לא שוחטים עליו, לבין אם מת אחרי שכבר שחטו וזרקו את הדם, שאז יכול לאכול, דס"ל לרבא שאכילת פסחים מעכבת.

מנלן שאכילת פסחים מעכבת – איתא בברייתא שמי ששמע שמת לו מת חוה בתוך ל' למיתתו, דינו כיום קבורה לענין מצות שבעה ושלושים, ולאכילת פסחים דינו כיום ליקוט עצמות. ומבואר שביום קבורה אינו אוכל פסחים. אמנם סיום הברייתא הוא שאחד זה ואחד זה טובל ואוכל בקדשים

לערב, ומבואר שגם ביום קבורה מותר לאכול קדשים. רב חסדא אומר שזה שני תנאים שונים (וכמו שיובא להלן מחלוקת רבי ורבנן). ורבה בר רב הונא מותרץ שאם השמועה או הליקוט עצמות או הקבורה הם סמוך לשקיעת החמה, אוכל קדשים בלילה, אבל אם זה היה אחרי שקיעת החמה אינו אוכל בלילה. ומזה שהתירו לו לאכול פסח בלילה מבואר דס"ל שאכילת פסחים מעכבת.

עד מתי האנינות נמשכת – איתא בברייתא עד מתי מתאונן עליו, כל היום. רבי אומר כל זמן שלא נקבר. והנה אין לומר דאיירי ביום המיתה, שהרי באותו יום ודאי יש אנינות, דכתיב "ואחרייתה כיום מר" אלמא מריחות היא יום שלם. ועוד דלכו"ע יום מיתה תפיס לילו. רבי יוסף רוצה לומר דאיירי ביום הקבורה, ולת"ק מתאוננים עליו אותו יום ולילו, ולרבי בלא לילו. ואמר רבי ירמיה שא"כ רבי לקולא, וזה אינו שהרי איתא בברייתא שלרבי מתאונן עליו כל זמן שלא נקבר ואפי' עד י' ימים, ולחכמים רק באותו יום. ועל כן צ"ל בדברי הברייתא הראשונה שלת"ק מתאונן כל היום בלי לילו, ולרבי כל זמן שלא נקבר, וכשנקבר מתאונן גם בלילה. ואמנם רבי סובר שאנינות של יום המיתה ג"כ אינה מדאורייתא, (ודלא כר"י שלומד "היום" שנאמר במיתת בני אהרן, שרק שם מותרים בלילה אבל לדורות אסורים גם בלילה), וחכמים עשו חיזוק לדבריהם אנינות יום המיתה יותר משל תורה והיינו יותר ממה שהתורה חיזקה את דבריה.

שריפת שיער החטאת ביום מיתה בני אהרן

ק"א: לרבי נחמיה שיער החטאת נשרף מפני האנינות, דכתיב "ותקראנה אותי כאלה". ושאל משה "מדוע לא אכלתם" שמה נכנס דמה לפני ולפנים, וענה לו אהרן "הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה", ולא יצאה חוץ למחיצתה, ולא הקריבוה באנינות אלא אהרן הקריבה וכה"ג מקריב אונן. ואמר משה שא"כ "אכול תאכלו אותה בקודש כאשר ציינת" שבאנינות יאכלוה, ואמר אהרן שמה לא שמעת אלא בקדשי שעה שנאכלים באנינות, ולא בקדשי דורות, דאם מעשר הקל לא נאכל באנינות כ"ש קדשי דורות, ו"היום" היינו חובת היום, וישמע משה וייטב בעיניו" שהודה ולא בוש לומר לא שמעת, אלא אמר שמעתי ושכחתי.

ולר"י ור"ש נשרפה החטאת מפני הטומאה, ולדבריהם אחרי שאמר אהרן שלא הוקרבה באנינות אלא הוא הקריבה וכן"ל, אמר לו משה שמה אגם צערם פשעו בה ונטמאה, אמר לו אהרן וכי כך אני בעיניך שאני מבזה קדשי שמים "ותקראנה אותי כאלה", ואפי' אלה וכאלה אני מבזה קדשי שמים, ואמר לו משה שא"כ יאכלוה בקודש באנינות וכן"ל, וענה לו אהרן כנ"ל והודה משה כנ"ל, ור"ש לרבי נחמיה שאם נשרפה מפני האנינות למה שרפו רק את חטאת ראש חודש ולא את החטאת של ימי המילואים ואת החטאת של נחשון, (ור"ג סובר שבקדשי שעה אין אנינות פוסלת), ועוד שהרי יכלו לאוכלם בערב, (ור"ג סובר שאנינות לילה דאורייתא), ועוד שהרי פנחס היה עמהם שלא היה אונן. (ור"ג סובר שלא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי, ולרב אשי נתכהן רק כששם שלום בין השבטים בימי יהושע).

והא דאיתא בברייתא אחרת שמושה ציוה בשם ד' שיאכלוה באנינות, וא"כ אין כתיב "וישמע משה וייטב בעיניו" והרי שמע מפי הגבורה לאכול אף באנינות, לשמואל היינו כר"י דס"ל שנסרפה מפני הטומאה. ולרבא זה גם לרבי נחמיה, ומ"מ לא שמע מהקב"ה אלא על קדשי שעה, ולא על קדשי דורות שיער ר"ח.

האם משה רבינו היה כה"ג

ק"א: שיטת רב שמושה רבינו היה כה"ג וקיבל חלק מהקרבנות, דכתיב "מאיל המילואים למשה היה למנחם".

הגמ' אומרת שמה שמצינו שקדשי קדשים הותרו לזר באופן מסוים, (ולכן צריך את הפסוק המתיר לבעל מום לאכול קדשים, "לחם אלוקיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל"), ולא לומדים קדשים קלים מקדשי קדשים. וקדשי קדשים לא לומדים מקדשים קלים לפי שהם קלים, אין מזה ראייה שמושה הוא זר והותר באיל המילואים, ד"ל שהכונה שהמנחה הותרה בבמה לזר, וכמ"ד יש מנחה בבמה.

ק"ב: וכן י"ל שמודה רב שאין משה יכול להסגיר מצורע, מפני שאהרן ובניו כתובים בפרשת מצורע. (ואהרן לא יכל להסגיר מפני שהוא קרוב, אלא הקב"ה בעצמו הסגיר והחליטה ופטר).
והא דאיתא בבבלי שאלישבע היה לה ה' שמוחות יתירות מבנות ישראל, שיבמה היה מלך, ובעלה כה"ג, ובנה אלעזר סגן, ובן בנה פנחס משוח מלחמה, ואחיה נחשון נשיא שבת, והיתה אבילה על שני בניה, ולא קתני שיבמה היה כה"ג, אימא שהיה אף מלך.

הגמ' תולה דבר זה במחלוקת תנאים, דאיתא בבבלי מחלוקת בהא דכתיב "ויחר אף ד' במשה" שלריב"ק אף שכל חרון אף שבתורה יש בו רושם, כאן אין רושם, (והא דכתיב "ויצא מעם פרעה בחרי אף, אמר ר"ל שסטרו משה ויצא. והא דכתיב "ונצבת לקראתו על שפת היאור" לר"ל הכונה להעזי בו פנים כי הוא רשע, ולריו"ח הכונה להסביר לו פנים כי הוא מלך). ולרשב"י אף כאן יש רושם שהיה אמור משה להיות כהן ואהרן לו, ונעשה אהרן כהן ומשה לו, ולחכמים מעיקרא לא נתכהן אלא לו ימי המילואים, וי"א שהמשיך להיות כהן אח"כ, ורק בניו לא היו כהנים.

משה ביקש מלכות גם לזרעו ולא נתנו לו, שנא' "אל תקרב הלום", ו"הלום" היינו לדורות. והא דכתיב גבי שאול "הבא עוד הלום איש", י"ל שבנו איש בושט היה מלך, או שאצל שאול כבר אצלו נפסקה המלוכה, דבשעה שפוסקים גדולה לאדם, פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו.

לעולם תהיה אימת מלכות עליך.

איזה כהן נוטל חלק בבשר הקדשים

ק"ב: מי שאינו ראוי לעבודה אין לו חלק בבשר, חוץ מבעל מום שהתורה ריבתה אותו, אמנם שייך שאינו ראוי לאכילה שאינו חולק, והיינו טמא בקרבנות ציבור. וכן מציינו מי שראוי לאכילה ואינו חולק, והיינו קטן. ומי שאין לו חלק בבשר אין לו חלק בעורות.

טהור בשעת זריקה שהוא טמא בשעת הקטר חלבים- במתני משמע שיש לו חלק בבשר, אמנם דעת אבא שאול שאינו חולק עד שיהא טהור משעת זריקה עד שעת הקטר חלבים, דכתיב "המקריב את דם השלמים ואת החלב", ורב אשי מסתפק לאבא שאול מה הדין אם היה טמא רק בין שעת זריקה לשעת הקטר חלבים.

מגלן שטבול יום ואונן ומחוסר כפרה אינם חולקים בקדשים-

במנחה אינם חולקים, דכתיב "לכהן המקריב אותה לו תהיה" וכשם שאינם יכולים להקריב כך אינם יכולים לאכול. ואין ללמוד מחטאת שאם בחטאת שכוחם יפה בה שיכול להקריב חטאת שלו אף במשמור שאינו שלו ועבודתה ועורה שלו, אינם חולקים בחטאת של אחרים, כ"ש מנחה שהורע כוחו דיכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל", שאינם חולקים במנחה של אחרים, דיש לדחות שהרי במנחה הורע כוחם של כל הכהנים.

בחטאת אינם חולקים דכתיב "הכהן המחטא אותה יאכלנה" וכשם שאינם יכולים להקריב כך אינם יכולים לאכול. ואין ללמוד ממנחה שאם במנחה שמנחת כהנים אינה נאכלת, כהן אחר דוחה ממנחת ישראל, כ"ש שבחטאת שיפה כח כהן אחר בחטאת עצמו, שדוחהו מחטאת ישראל, דיש לדחות שהרי במנחת כהן כשם שהורע כוחו של האחר הורע גם כוחם של הטבול יום והאונן ומחוסר כיפורים, משא"כ במנחה.

בחזה ושוק אינם חולקים דכתיב "לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה", וכשם שאינם יכולים לזרוק כך אינם יכולים לאכול. ואין ללמוד שאם בחטאת עצמו שיפה כוחם בחטאתם אינם חולקים, כ"ש בשלמים שהורע כוחם שאין להם אלא חזה ושוק שאינם חולקים, דיש לדחות דשאני חטאת שהורע כוחם שאין נשיהם וילדיהם אוכלים ממנה, אבל חזה ושוק אוכלים ממנה.

דברים אלו שמע רבא מרבי אלעזר ברבי שמעון בבית הכסא, ואף שאסור להרהר בד"ת בבית המרחץ ובבית הכסא, לאונסו שהיתה השמועה שגורה בפיו ומרהרה בה בעל כרחו שאני.

ולגבי **בכור** לא אמר רשב"א שלומדים מדכתיב "ובשרם יהיה לך" (ולא מק"ו שאם חטאת שאין נשיהם וילדיהם אוכלים אינם חולקים בחטאת ישראל, כ"ש בכור שכולו שלו, שהוא נדחה, דיש לדחות שהרי בחטאת

הורע כח כל הכהנים, משא"כ בכור שיפה כח כל הכהנים). דיש לדחות דלא כתיב "ובשרם לכהן הזורק".

דין עורות הזבחים

ק"ג: עור העולה לכהנים, בין בעולת איש בין בעולת אשה, דכתיב "עור העולה".

זבח שלא זכה המזבח בבשר כגון שאיער פסול קודם זריקה, לא זכו הכהנים בעור, שנא' "עולת איש" עולה שעלתה לאיש.

עולה שנשחטה שלא לשמה, אע"פ שלא עלתה לבעלים, עורה לכהנים, דכתיב "עור העולה" מכל מקום.

עולת הקדש-

בבבלי איתא שאין הכהנים זוכים בעורה, דכתיב "עולת איש".

לרבי חייא בר יוסף הכונה לעולה הבאה מן המותרות כגון תמורת אשם או אשם שמתו בעליו או שכיפרו בעליו באחר, שהדין שיערו וימכרו ומדמיהם קונים עולה לנדבת ציבור, לא מיבעיא למ"ד שהמותרות הולכים לנדבת ציבור, אלא אפי' למ"ד שהמותרות הולכים לנדבת יחיד, מ"מ לומדים מ"העולה" דבעינן שתופרש מתחילה לשם עולה.

ולרבי ינאי הכונה למתפיס עולה לבדק הבית, לא מיבעיא למ"ד קדשי בדק הבית תפסי מדאורייתא, דודאי אינה עולת איש אלא עולת הקדש, אלא אפי' למ"ד שאינה אלא דרבנן, מ"מ העור נתפס מדאורייתא כיון שאינו של המזבח.

רבה בר אבוב מעמיד בעולה הבאה מן המותרות. הגמ' שואלת שאף ר"י שסבר ששש שופרות היו במקדש לנדבה שאין הכהנים זכאים בעורה, מ"מ הרי אמרו לו רבי נחמיה שכן יהודע דרש מ"אשם הוא אשם אשם לד' ", כל שהוא בא משום חטאת או אשמה יקנו בו עולות, הבשר לד' והעור לכהנים.

ורב המנונא מעמיד במקדש נכסיו ויש בהם בהמות הראויות לגבי המזבח, שר"א הזכרים ימכרו לצורכי עולות והנקבות לצורכי שלמים, והמעוות יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. ולרבי יהושע הזכרים עצמם יקרבו עולות לשם אותו האיש, דס"ל שאדם חולק הקדשו, ונקבות ימכרו לצורכי שלמים ויביא מדמיהם עולות, ושאר נכסים יפלו לבדק הבית. ואפי' לרבי יהושע דס"ל שאדם חולק הקדשו, זה רק בבשר, אבל העור נתפס בקדושת בדק הבית.

עולת גרים עורה לכהנים, וגר שמת ואין לו יורשים, לרבי יוסי ברבי יהודה ממועטים מ"עולת איש" שאין עורה לכהנים.

ק"ג: עורות קדשי קדשים לכהנים. במתני איתא שלומדים דין זה מק"ו, דאם בעולה שלא זכו בבשר זכו בעור, כ"ש שזכו בעור קדשי קדשים שזכו בהם גם בבשר, (ואין לומר מזבח יוכיח שזכה בבשר ולא בעור, דמזבח לעולם אין לו עור), וכן מובא בבבלי בשם רבי ישמעאל. ות"ק דבבבלי לומד דין זה מ"עור העולה אשר הקריב", דס"ל דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, (ורבי ישמעאל לומד מ"אשר הקריב" למעט טבול יום ומחוסר כיפורים ואונן, ולא למדם מ"לו יהיה" כדלהלן, דס"ל שלומדים מזה גז"ש מאשם שהעצמות מותרים, ובעינן שיהיה מופנה, כדי שלא נפרך מה לאשם שכן בשרו מותר). ולרבי א"צ פסוק אלא לעולה, דבכל מקום דין העור כדין הבשר, (בפרים ושעירים הנשרפים גם העור נשרף. בחטאת ואשם וזבחי שלמי ציבור, יכולים הכהנים או להפשיטם או לאוכלם עם העור), וטבול יום ומחוסר כיפורים ואונן אינם זוכים בעור, דכתיב "המקריב וכו' לו יהיה".

עורות קדשים קלים לבעלים.

אם הדם מרצה על העור בלי הבשר

לרבי הדם מרצה על העור בפני עצמו, ואם לא הופשט ונולד בו פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה דין העור כדין הבשר. ולראב"ד אין הדם מרצה על העור בפני עצמו, ואם לא הופשט אדם נולד בו פסול קודם זריקה דין העור כדין הבשר, ואם נולד הפסול לאחר זריקה שהורצה הבשר שעה אחת, יפשיטנו והעור לכהנים.

ק"ה. יצא הפר או השעיר וחזר, והנושאים נמצאים בחוץ ומחזיקים אותו במקלות, רבי אלעזר מסתפק אם הם טמאים או לא.

טומאת הבהמה עצמה - פרים ופרה אדומה ושעיר המשתלח, המשלח והשורפם והמוציאם מטמאין בגדים, והבהמה עצמה, לר"מ אין מטמאה בגדים אלא רק אוכלין ומשקין, דס"ל שכיון שסופם לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר, (כנבלת עוף טהור, ורק בזרעים צריך הכשר לפי שאין סופם לטמא טומאה חמורה), ולחכמים הפרה והפרים מטמאין אוכלין ומשקין, אבל שעיר המשתלח אינו מטמא מפני שהוא חי, דס"ל שאף שא"צ הכשר ממקום אחר, כ"מ בעינין שיהיה ראוי לטמאה אבל בבעלי חיים לא מצינו טומאה.

פרים ושעירים הנשרפים אינם מטמאים בפנים אפי' אוכלין ומשקין, דמחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי.

דין נבלת עוף טהור -

לרבנן מטמאה בכביצה, ולר"מ דס"ל שדבר שסופו טומאה חמורה א"צ שיהיה ראוי לטומאה אם היא מונחת על הארץ אינה מטמאה בכזית דשמה לא תיכנס לבית הבליעה לעולם, ואם היא בפיו ודאי מטמאה בכזית אוכלים אחרים שבפיו, ואם היא בידו מטמאה בכזית, דמחוסר קריבה אינו כמחוסר מעשה.

ק"ה: לר"מ נבלת עוף טהור צריכה מחשבה וא"צ הכשר, ושחיטתה ומליקתה מטהרת את טריפתה מטומאתה, ואין מונים בטומאתה ראשון ושני, דכל היכא שאינו מטמא אדם אין מונים ראשון ושני, וכן אוכלים טמאים שנתחברו ע"י משקין, שהם מטמאים טומאה קלה ולא אדם וכלים, אין מונים ראשון ושני.

ממתי פרים ושעירים הנשרפים מטמאים בגדים - לת"ק הטומאה היא מזמן היציאה מחוץ לחומת העזרה, דכתיב "מחוץ למחנה", ואמנם שריפתם היתה מחוץ לג' מחנות, דכתיב בפר העדה "מחוץ למחנה" אף שכבר נאמר בו "כאשר שרף את הפר הראשון", וכן כתיב בהוצאת הדשן "מחוץ למחנה" אף שכבר נאמר על שפך הדשן ישרף, ומפסוקים אלו לומדים ששריפתם מחוץ לג' מחנות. (ואם יצאו הראשונים ועדיין לא יצאו האחרונים, אין האחרונים מטמאים בגדים). ולר"ש אין מטמאים אלא משיצת האור ברובם.

ק"ו. מקום השריפה - ר"ש לומד מ"מחוץ למחנה" ששריפתם חוץ לג' מחנות ולמזרחה של ירושלים כמו בפרה אדומה, ולרבנן מקום השריפה לצפונה של ירושלים. ולריה"ג נשרפים בבית הדשן שישים שם לפני כן דשן מהמזבח, ולראב"י צריך שיהיה מקומו משופך מדרון כדי שהדשן ישפך, והגמ' אומרת שאין ראייה לראב"י א"צ לשים שם דשן, ד"ל שנחלקו רק אם צריך שיהא מקומו משופך או לא.

מי מטמא בגדים - השורף מטמא בגדים, והיינו המסייע בשעת שריפה, אבל המציית והמסדר את המערכה אינם מטמאים בגדים.

עד מתי מטמא בגדים - לר"ש אם כבר ניתך הבשר אין השורף מזמן זה ואילך מטמא בגדים, וי"א שעד שנעשה אפר מטמא בגדים.

השוחט והמעלה:

איסור שחיטה והעלאה בחוץ

מקור האיסור והעונש -

המעלה קרבן בחוץ חייב, דכתיב אזהרה "השמר לך פן תעלה עולותיך" (וכל מקום שנא' השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה), ועונש כתיב "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו".

השוחט קרבן בחוץ חייב, דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא הביאו".

הגמ' שואלת היכא כתיב אזהרה לשוחט בחוץ.

ואין לומר שלומדים מדכתיב "ולא יזבחו עוד את זבחיכם", שהרי פסוק זה נצרך ללמד שזובח בהמה למרקולים חייב, דאם אינו ענין לכדרכה תנהו ענין לשלא כדרכה.

קדשים שאירע בהם פסול לפני ההפשטה אין העורות לכהנים, ואם אירע בהם פסול לאחר ההפשטה, העיד רבי חנינא סגן הכהנים שמעולם לא ראה שעור אחר הפשט יוצא לבית השריפה, ולחכמים יצא לבית השריפה דאין "לא ראינו" ראייה. לראב"י מתני' כרבי שהדם מרצה על העור בפני עצמו, ומודה רבי שבדרך כלל אין הפשט קודם זריקה דאסור להשהות כ"כ את הדם, ומתני' דיברה בהווה. ולר"ב מתני' כראב"י, וקודם הפשט או אחר הפשט, היינו זמן שהוא ראוי להפשט והיינו הזריקה.

ק"ד: והנה מצינו שנחלקו ר"א ורבי יהושע בהא דכתיב "ועשית עולותיך הבשר והדם", שלרבי יהושע אין אין דם לא הותר הבשר, ואם אין בשר אין זורקים את הדם, ולר"א זורקים את הדם אע"פ שאינו מתיר את הבשר, שנא' "ודם זבחיך ישפך", ומ"הבשר והדם" לומדים שכמו שהדם נזרק כך הבשר נזרק, דיש ריוח בין הכבש למזבח.

הגמ' אומרת שלר"א ודאי הזריקה מתירה את העור, ולרבי יהושע נחלקו, שלראב"י לא הורצה, דאם אין בשר אין דם, ולרבי זווקא בבשר שאין פסידא לכהנים אין זורקים את הדם, אבל לענין העור אף שאין זורקים מ"מ אם זרק העור מותר לכהנים, וכמו שבדיעבד אם נטמא הבשר או נפסל או שיצא, לר"א זרוק, ולרבי יהושע לא יזרוק, ומ"מ בדיעבד אם זרק הורצה.

בדעת ר"ח סגן הכהנים שלא מצינו עור אחר הפשט שיוצא לבית השריפה, צ"ל דהא דמצינו שבפרים ושעירים הנשרפים העור נשרף, שאני התם שמצוה לשורפם. אמנם אם נמצא פסול בקרבן קודם הפשט זריקה נשרף עם עורו. וס"ל כרבי שהזריקה מרצה על העור בפני עצמו, או דס"ל שאין הפשט קודם זריקה. ואם נמצאת טריפה בבני מעיים ס"ל שהדם מרצה על העור. ואמר ר"ע שלדבריו המפשיט בכור ונמצא טריפה יאותו הכהנים מעורו, וקמ"ל שאפ"י בגבולין בכור בעל מום שמוטר באכילה, שאם מת עורו טעון קבורה, אך אם לא נמצא טריפה עד אחר ההפשט העור לכהנים. לריו"ח הלכה כר"ע, אמנם זה דווקא כשהתירו מומחה, והגמ' אומרת שהלכה כחכמים.

פרים ושעירים הנשרפים

שריפתם וטומאתם - אם הם נשרפים כמצותם הם נשרפים בבית הדשן ומטמאים בגדים לעוסקים בהם, ואם אינם נשרפים כמצותם נשרפים בבית הבירה (לריו"ח היה מקום בהר הבית ששמו בירה, ולר"ל כל הר הבית קרוי בירה), ואינם מטמאים בגדים.

ק"ד: היו נושאים אותם במוטות.

מקום בתי הדשן - היו ג' בית הדשנים. בבית הדשן שבעזרה היו שורפים פסולי קדשי קדשים או פסולי אימורי קדשים קלים. ומחוץ לג' מחנות היו שורפים פרים ושעירים הנשרפים שנשרפים כמצותם. ואם אירע פסול בפרים ושעירים הנשרפים, לרבה בר אבוח אירע הפסול קודם זריקה היו שורפים אותם בבית הדשן שבעזרה, ואם אירע הפסול לאחר זריקה היו שורפים אותם בבית הדשן שבהר הבית, ובברייתא איתא שבין קודם זריקה בין לאחר זריקה היו שורפים אותם בעזרה, ובבית הדשן שבהר הבית היו שורפים אם אירע הפסול ביציאתם.

פסול לינה - רבי ירמיה מסתפק אם לינה פוסלת בפרים ושעירים הנשרפים, או שאינה פוסלת כיון שאינם בני אכילה. ובאימורים יש פסול לינה לכ"ע, אם כבר נשחטו.

מחשבת פיגול אינה פוסלת בפרים ושעירים הנשרפים, בין באכילתם בין בשריפתם.

מעילה - פרים ושעירים הנשרפים מועלים בהם מזמן שהוקדשו.

משעת שחיטה הוכשרו **ליפסל** בטבול יום ומחוסר כיפורים.

פסול יוצא - רבי אלעזר מסתפק אליבא דר"ל הסובר שבשר קדשים קלים שיצא קודם זריקה נפסל, אם שייך בפרים ושעירים הנשרפים פסול יוצא, כיון שלא הגיע זמנו לצאת, או דשאני הכא שסופו לצאת.

יציאת רוב - יצאה רוב הבהמה, אמנם הרוב הוא ע"י מיעוט אבר, נחשב שיצאה רובה. ואם יצאה חצי מהבהמה, ובחצי יש רוב אבר, יש להסתפק אם נחשב שיצאה רוב הבהמה או לא. תיקו. ולרבה בר רב הונא הספק הוא כשיצאו רוב האנשים הנושאים אותה.

ק"ו: ואין לומר שיש כאן ב' אזהרות דקרי ביה נמי "ולא עוד", דהא מיבעי ליה לקדשים שהקדישם והקריבם בשעת איסור הבמות, (דעונשם אמור ב"ואל פתח אהל מועד לא הביאו", ואזהרתם מ"השמו לך פן תעלה עולותיך", ומ"למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זובחים" לומדים זבחים שהקדישם בשעת התר הבמות וזבחהם בשעת איסור הבמות, ומ"על פני השדה" לומדים שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב על פני השדה, "והביאום לד' " זו מצות עשה, "ולא יזבחו עוד" זה לא תעשה, אמנם אינו עונש כרת דכתיב "חוקת עולם תהיה זאת להם" ולא אחרת להם).

ואין לומר שלומדים אזהרה לשוחט בחוץ מק"ו, שאם במקום שלא ענש קדשים שהקדישם בשעת התר הבמות הזהיר, כ"ש שבמקום שענש הזהיר, שהרי אפי' למ"ד שעונשים מן הדין אין מזהירים מן הדין. (אמנם אין לדחות ק"ו זה, שאם אומרים כזה ק"ו למה צריך אזהרה בחלב ולא לומדים מנבילה, דאיכא למיפריך מה לנבילה שכן מטמאה, ומשרצים טהורים ליכא למיפריך דמה לשרצים שכן מטמאים במשהו, ומשרצים טהורים ליכא למיפריך שכן איסורם במשהו, ומעלה וכלאי הכרם ליכא למיפריך שכן אסורים בהנאה, ומשביעית ליכא למיפריך שכן תופסת דמיה, ומתרומה ליכא למיפריך שכן לא הותרה מכללה, ופירכא זו שייכת בכל הלימודים הנ"ל. ואין ללמוד חטאת שפסח ומילה בק"ו ממותיר, דאם מותר שלא ענש הזהיר, כ"ש פסח ומילה, דליכא למיפריך מה למותיר שכן אין לו תקנה, תאמרו בפסח שיש לו תקנה בפסח שני.

לריו"ח י"ל שלומדים גז"ש הבאה הבאה, שיש אזהרה לעונש.

ק"ז: לרבא לומדים מ"שם תעלה עולותיך ושם תעשה" הוקשו העשיות להעלאה.

קרבנות ששחטם בחוץ והעלם בחוץ חייב, דכתיב "ואליהם תאמר" לעירוב פרשיות של העלאה בחוץ עם שחיטה בחוץ. ולריו"ח לומדים מגז"ש הבאה הבאה. והגמ' שואלת על דבריהם למה בל"ו כריתות לא מנה התנא שתיים, קרבנות ששחטם בפנים והעלם בחוץ, וקרבנות ששחטם בחוץ והעלם בחוץ, קשיא.

הזורק מקצת דמים בחוץ חייב. לרבי ישמעאל לומדים דין זה מ"דם יחשב דם שפך" לרבות את הזורק. (וי"א זבח" נצרך לחלק, ולא יביאנו" ולעשות אותן מלמדים שחייב על השלם ולא על החסר, חד למוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ, וחד למוקטרי חוץ שחסרו והעלם בחוץ. ומה שהשוחט עוף בחוץ חייב לומד רבי ישמעאל מ"אשר יחט", ומה שהשוחט שחט בחוץ חייב ולא המולק לומדים מ"זה הדבר". ולרבי עקיבא לומדים זורק מקצת דמים בחוץ שחייב מ"או זבח". (ולחלק לומד ר"ע מ"לא יביאנו, ומ"לעשות אותו לומדים שדווקא שלם ולא חסר, וס"ל לר"ע שמוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ חייב. ומ"דם יחשב" לומד ר"ע לרבות שחיטת העוף, ומ"אשר יחט" לומדים שבמליקה אינו חייב, ומ"זה הדבר" לומד ר"ע גזירה שוה).

הקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור. והנה אף שא"א ללמוד לחייב משחיטה, דמה לשחיטה שכן אם שחט שלא לאוכליו בפסח פסול, ומזריקה ליכא למיפריך שכן שייך בה חיוב מיתה, אף אפשר ללמוד משניהם בצד השוה, ולכן צריך פסוק לחייב בזרק בחוץ, אף שאפשר ללמודו בצד השוה משחיטה והעלאה, לומר שלא לומדים מצד השוה לחייב בעבודות בחוץ. (הפירכא מהעלאה היא שכן ישנה במנחה).

מתי חייב שתיים לרבי ישמעאל ולרבי עקיבא-

ק"ז: שחט זורק בחוץ בהעלם אחד- לרבי ישמעאל שלומד זריקה משחיטה חייב אחת, ולר"ע- לרבי אבהו חייב שתיים, ולאביי חייב אחת דכתיב "ושם תעשה" לעשות הכל לעבודה אחת.

זרק והעלה בחוץ לרבי ישמעאל חייב שתיים, ולרבי עקיבא- לרבי אבהו חייב אחת, ולאביי חייב שתיים כיון שהכתוב חילקם, "שם תעלה" "ושם תעשה".

שחט זורק והעלה לכו"ע חייב שתיים.

פרטי דינים באיסור שחיטה והעלאה בחוץ

מה נקרא בחוץ- כתיב "אשר יחטש שור או כשב או עז במנחה או אשר יחטש מחוץ למנחה", "במנחה" ממעט שא"צ חוץ לג' מחנות, ו"מחוץ למנחה" ממעט דרום שהוא ראוי לקדשים קלים, ורק במקום שאינו ראוי

לשום זבח חייב. והשוחט על גג ההיכל- לעולא חייב כיון שאינו ראוי לשום זבח, ולר"ב "אל פתח אהל מועד" ממעט גג, ולדבריו עולה בדרום פטור שהרי בא אל פתח, ובמנחה ליה חייב שהרי לא בא אל פתח, ולומדים מ"במנחה" ו"מחוץ למנחה" לאתווי כולה בחוץ וצוארה בפנים, אבל אם צוארה בחוץ ודאי זה שחיטה בחוץ, דאשחיטה קפיד רחמנא.

המעלה קרבן בחוץ בזמן הזה לריו"ח חייב, דס"ל שקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבוא וירושלים היא בית הבחירה, ונשאר איסור הבמות, ולר"ל פטור, דס"ל שקדושה ראשונה לא קידשה לעת"ל.

והנה מצינו שנחלקו ר"א ורבי יהושע מה עשו בימי עזרא, שלר"א בנו את הקלעים של ההיכל מבחוץ, ואת הקלעים של העזרה בנו מבפנים, ולרבי יהושע היו מקריבים אף בלא בית, והיו אוכלים קדשי קדשים בלי קלעים, וקדשים קלים מצער שני בלי חומה, דקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעת"ל. הגמ' רוצה לדייק שלר"א קדושה ראשונה לא קידשה לעת"ל ולכן עשו קלעים ואז קידשו כסדר המבואר בשבועות י"ד, והגמ' דוחה ש"ל שאין מחלוקת אלא כל אחד אמר מה ששמע מרבותיו, ומה שעשו לר"א קלעים זה היה לצניעות בעלמא.

מה מצטרף לשיעור כזית להעלאה בחוץ- עצם, לריו"ח מצטרפת לשיעור כזית, ולר"ל אינה מצטרפת, ונחלקו אם חיבורי עולין כעולין. וראש של עולת העוף שהמלח משלימו לכזית, מסתפק רבא אם אין המלח מצטרף אפי' לריו"ח כיון שאינו מין בשר, או שהוא מצטרף אף לר"ל כיון שאף כשאינו עם הבשר יש מצוה לצרפו ולהביאו. תיקו.

ק"ח. השוחט והמעלה בחוץ- לת"ק חייב גם על השחיטה ועל ההעלאה, דהם ב' איסורים נפרדים, ולר"ה ג' רק אם שחט בפנים חייב על ההעלאה בחוץ, אבל אם שחט בחוץ פטור על ההעלאה בחוץ, מפני שהעלה דבר פסול, אמרו לו הרי אף השוחט בפנים מעלה דבר פסול, דכיון שהוציאו פסלו, וענה רבי במקום ריה"ג דשאני שוחט בחוץ שלא היתה לו שעת הכושר, וראבר"ש ענה במקום ריה"ג, דשאני שוחט בחוץ שאם החזירו לפנים אין הקודש מקבל, (ונ"מ בין שתי סברות אלו היכא ששחט בלילה בפנים, או היכא שקיבל בכלי חול, דלא היה להם שעת הכושר, אבל הקודש מקבלם).

וכן נחלקו בטמא שאכל קדשים. שאם אכל קדשים טהורים חייב לכו"ע, ואם אכל קדשים טמאים, לת"ק חייב, ולר"ה ג' פטור מפני שאכל דבר טמא, והיינו היכא שנטמא שנטמא בשר וכבר נאסר באיסור שאין עליו חטאת ואח"כ נטמא הגוף, דס"ל שאין אומרים מיגו ולא חל איסור טומאת הגוף, וטומאת בשר חמורה מטומאת הגוף שהרי אין לה טהרה במקוה, ולרבנן אף בזה חייב דאמרינן מיגו דכיון שהאיסור השני חל כלפי חתיכות טהורות הוא חל גם כלפי החתיכה הטמאה, אמרו לו הרי אף באכל טהור כיון שנגע בו טימא. אמנם טהור שאכל טמא פטור.

חומרא וקולא בשוחט ומעלה-

השוחט בחוץ חמור מהמעלה בחוץ שהשוחט להדיט חייב, אבל המעלה להדיט פטור. ומאידיך המעלה בחוץ חמור מהשוחט בחוץ ששניים שאחזו בסכין ושחטו פטורים, אבל אם שניים אחזו באבר והעלוהו חייבים, ולרבי יוסי פטורים.

מקור דינים אלו- השוחט להדיט בחוץ חייב דכתיב "איש איש", והא דכתיב לד' היינו להוציא שעיר המשתלח שאינו ראוי ליקרב לד'. והמעלה להדיט פטור דכתיב לד', ומהא דכתיב "איש איש" מרבים שניים שהעלו, אבל שניים שאחזו בסכין ושחטו פטורים דכתיב "ההוא" אחד ולא שתיים, ומ"ההוא" דהעלאה לומדים למעט שוגג אנוס ומוטעה, ובשחיטה כתוב פעמיים "ההוא". ולרבי יוסי גם בהעלאה לומדים מ"ההוא" אחד ולא שתיים, והא דכתיב "איש איש" דבירה תורה כלשון בני אדם, ולפטור שוגג אנוס או מוטעה לומד רבי יוסי מה' ד"ההוא" (ור"ש לא דורש ה' ד"ההוא"), ובאמת אף "איש איש" דשחיטה א"א ללמוד ממנו, והא דהשוחט להדיט בחוץ חייב לומדים זאת מ"דם יחשב לאיש" אפי' השוחט לאיש.

דין המעלה כמה פעמים מאותה בהמה-

ק"ח: העלה כמה פעמים מאותה בהמה וכל פעם נודע לו, לר"ש חייב על כל העלאה, ולרבי יוסי אינו חייב אלא אחת.

לר"ל נחלקו רק במעלה כל פעם אבר שלם, דמדכתיב "לעשות אותו" לומדים שעל השלם הוא חייב ולא על החסר, ונחלקו אם הכונה לבהמה שלימה שכולה נחשבת להעלאה אחת, או שהכונה לאבר שלם, אבל אם העלה אבר אחד בכמה פעמים לכו"ע אינו חייב אלא אחת.

ולריו"ח נחלקו באבר אחד, ונחלקו אם מוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ חייב שהרי אברים שנפלו מהמערכה מחזירים אותם אף שאינם שלימים, או פטור, אבל במעלה כל פעם אבר שלם חייב לכו"ע.

ולעולא מוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ חייב לכו"ע, ולא נחלקו אלא במוקטרי חוץ שחסרו והעלם בחוץ, וי"א שדעת עולא שמוקטרי חוץ שחסרו והעלם בחוץ פטור לכו"ע, ונחלקו במוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ.

ואבוב דשמואל חולק על הלישנא קמא דעולא, דס"ל שרבי יוסי סובר שמחזירים אברים שפקעו למזבח, וכיון שבפנים הם בני הקטרה, המעלם בחוץ חייב.

המעלה בחוץ לא ע"ג מזבח, לרבי יוסי פטור, ולר"ש אף המעלה ע"ג סלע או אבן חייב. רבי יוסי לומד מדכתיב "ויבן נח מזבח לד' " שצריך דווקא מזבח, והוא דכתיב במנוח "ויעל על הצור לד' " היתה זו הוראת שעה. ור"ש לומד ממנוח שא"צ מזבח, ונח בנה מזבח כדי שיהיה גבוה ונח להשתמש, או שר"ש לומד מדכתיב "מזבח פתח אהל מועד" שרק באהל מועד יש דין מזבח ולא בבמה, ולפי זה בשעת התר המעלה על הסלע או האבן יצא יד"ת. קרן וכבש ויסוד וריבוע מעכבים בבמה גדולה נוב ובענין וכ"ש שילה ובית עולמים, ולא בבמה קטנה.

באילו דברים יש איסור העלאה בחוץ

ק"ט. עולה, דכתיב "עולה".

אימורי אשם וחטאת וקדשי קדשים וקדשים קלים, דכתיב "או זבח".

קומץ ולבונה קטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח, והמנסך ג' לוגין יין שזה הפחות שבנסכים, והמנסך ג' לוגין מים המוקדשים לחג, חייב, דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא יבאנו" לרבות כל דבר הבא לפתח אהל מועד.

המעלה בחוץ קדשים פסולים שהיה פסולם בקודש כגון הלך והיוצא והטמא, ושנשחט חוץ לזמנו או חוץ למקומו, או שפסולים קיבלו או זרקו את דמו, והניתנים למטה שנתנם למעלה ולהיפך, והניתנים בחוץ שנתנם בפנים ולהיפך, ופסח וחטאת שלא לשמן, חייב, דכתיב "לא יביאנו לעשות" כל המתקבל בפתח אהל מועד חייבים עליו בחוץ.

המעלה בחוץ כזית שחציו מבשר העולה וחציו מהאימורים חייב. וכן הבשר והאימורים מצטרפים לחיוב פיגול נותר וטמא. אבל בשלמים אין הבשר מצטרף לאימורים כיון ששלמים אינם כליל ולא קרינן בבשר "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו", ולענין פיגול בשלמים אם אכל חצי זית מבשר פיגול וחצי זית מאימורי פיגול חייב, אבל אם חשב להקטיר חצי זית בשר וחצי זית אימורים חוץ לזמנו אינם מצטרפים. ולענין נותר האוכל בשר ואימורי נותר מצטרפים לכזית, אבל אם ניתורתו לפני זריקת הדם רק חצי זית בשר וחצי זית אימורים, אף שבעולה מצטרפים כיון ששניהם אכילת מזבח והוי זריקה, בשלמים אין מצטרפים כיון שזה אכילת אדם וזה אכילת מזבח, וכרבי יהושע דס"ל שאין זורקים את הדם אא"כ נשתייר כזית בשר או חלב, אבל לא חצי זית בשר וחצי זית חלב, ובעולה שכולה כליל מצטרפים. ואם אבד כל הזבח לא יזרוק את הדם אפי' אם כל המנחה קיימת.

דין המוקטיר פחות משיעור הקטרה

ק"ט: קומץ ולבונה קטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים, אם הקריבם ושייר מהם כזית והקריבו בחוץ חייב, ואם חסרו כל שהוא

והקריבם בחוץ פטור. ואם הקריב כזית מהם בחוץ, לת"ק חייב, ולר"א אינו חייב עד שיקריב הכל.

המוקטיר כזית בחוץ חייב, ואם המוקטיר חצי פרס פחות משיעור הקטרה בפנים, אם המוקטיר הוא זר חייב, ואם הוא כהן פטור ציבור מהקטרה, ואמר רב שדין זה הוא גם לר"א. וצ"ב שהרי לר"א פחות מכשיעור אינו הקטרה.

לרבה מדובר בהקטרה של ההיכל שבכל יום שלא נאמר בו שיעור, אבל בהקטרה של פנים של יוה"כ לפני ולפנים, לר"א שיעור מלוא חפניו הוא דווקא, ולחכמים אינו דווקא.

ולאביי ודאי שיעור מלוא חפניו הוא דווקא, דהא כתיב "חוקה", והמחלוקת היא במוקטיר בחוץ כזית מן הקטורת של חפינת פנים, שלחכמים לומדים חוץ מפנים, ולר"א לא לומדים.

ולרבה אין למדים אפי' חוץ מוחץ (שהרי המעלה פחות מכזית קומץ או אימורים, או המנסך פחות מג' לוגין מים או יין פטור, דכתיב "לעשות" על השלם הוא חייב ולא על החסר, ולא לומדים לחייב בפחות מג' לוגין אף שיש בהם כמות מוקטרים) וכ"ש חוץ מפנים, (רב אשי מיישב קושיא זו שאין לומדים ניסוך מהקטרה, אבל לומדים הקטרה מהקטרה אפי' חוץ מפנים), אלא המחלוקת היא כשהניח שני חצאי קטורת של היכל בכלי, שר"א קביעות מנא מילתא היא ואם חסר כל שהוא מיפסל, ולרבנן קביעות מנא לאו מילתא היא, (ולדבריהם אם קבע בכלי ששה לוגין לצורך פר, חייב אף בהקריב ארבעה בחוץ שהרי הם ראויים לאיל, ואם קבע ארבעה לאיל, חייב אף בהקריב שלשה בחוץ שהרי הם ראויים לכבש, אבל בפחות משלשה פטור.

ק"י. ואם הוציא שיעור שלם לחוץ וחסרו בחוץ, הגמ' מסתפקת אם חייב או פטור, ואף שרבנן מודים היכא שחסר, י"ל דהיינו בחסר בפנים.

דינים נוספים בשחיטה והעלאה בחוץ

המקריב קדשים ואימורים מחוברים בחוץ חייב משום אימורים, לשמואל איירי שהפכם והחלבים למטה, דאל"כ הוי חציצה, ולריו"ח מנתני' כר"ש שאפי' המעלה ע"ג סלע חייב, ולרב מין במיניו אינו חוצץ.

העלאה בחוץ במנחה שלא נקמצה - מנחה שלא נקמצה וקמצה בחוץ פטור כיון שאינה ראויה לפנים, ואם קמצה וחזר קומצה לתוכה חייב כיון שאם הקטירה בפנים עלתה לבעלים בדיעבד, ואין השרייתם מבטלים את הקומץ, דילפינן ממה שנתמרה הקטרה בקומץ ובשרייתם, שכמו שקומץ אינו מבטל חבירו כמו שדם הפר אינו מבטל את דם השעיר אע"פ שהוא הרוב, כך השרייתם אינם מבטלים את הקומץ.

המוקטיר בחוץ רק קומץ או רק לבונה או רק בזיך אחד של לבונה, לת"ק חייב, ולר"א אינו חייב עד שיקריב גם את השני, ואמנם אם הקריבו מתחילה אפי' בפנים חייב על השני כיון שהכל תלוי בגמור. והגמ' מסתפקת אם לת"ק הקטרת הקומץ מתירה כנגדה בשרייתם, אמנם לר"מ דס"ל שמפגלים בחצי מתיר ודאי מותרת חצי מהמנחה, ולרבנן (וכן סובר ר"א) דס"ל שאין מפגלים בחצי מתיר, אין חצי מהמנחה מותרת, ואף לא קליש איסורא.

ק"י: הזורק מקצת דם בחוץ כגון מתנה אחת היכא שכל המתנות מעכבות חייב, ואף ר"א מודה בזה, וכדנתיא שאם נשפך הדם מביא פר אחר וממקום שפסק משם הוא מתחיל.

המנסך מי החג בחג בחוץ חייב, והיינו לר"ע שניסוך המים דאורייתא, והנה ר"ע לומד דין זה מדכתיב "ונסכיה", ור"ל מקשה שא"כ יהיה חייב רק בג' לוגין וגם בשאר ימות השנה, והגמ' מתרצת שר"א לומד דין זה מהלכה למשה מסיני ולא מ"ונסכיה".

לפרטים והערות ולנקודות ההפצה

נא להתקשר ל-052-7692282.

בין השעות 14:15 - 13:45, או 19:50 - 19:20.

ניתן להשיג במייל-

A0527692282@gmail.com

ניתן לקבל גליון שבועי על דף היומי ומ"ב וקנין חכמה

במייל 9518479@gmail.com

יצא לאור עד כה: תמצית הש"ס א' (ברכות וסדר מועד). תמצית

הש"ס ב' (נשים). תמצית הש"ס ג' (נזיקין). (ניתן להשיג גם על

כל מסכת בנפרד). תמצית גפ"ת פסחים, יבמות, גיטין, ב"מ,

ב"ב. תמצית תנ"ך, תמצית משנה ברורה חלקים א' ב', ותמצית

ספרי מוסר, ותמצית ספרי חפץ חיים.

לפרטים - 0527692282.